

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura we Wrocławiu

LWR.410.026.03.2017
P/17/078

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura we Wrocławiu
ul. Marszałka J. Piłsudskiego 15/17, 50-044 Wrocław
T +48 71 711 83 00, F +48 71 711 83 50
lwr@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli

P/17/078 – „Ochrona powietrza przed zanieczyszczeniami”

Jednostka
przeprowadzająca
kontrolę

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura we Wrocławiu

Kontrolerzy

1. Mariusz Orawczak – specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LWR/197/2017 z dnia 21 listopada 2017 r.
2. Joanna Marczyk – główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LWR/203/2017 z dnia 1 grudnia 2017 r.

(dowód: akta kontroli str. 1-4)

Jednostka
kontrolowana

Urząd Miasta Legnica, pl. Słowiański 8, 59-220 Legnica (dalej: „Urząd”)

Kierownik jednostki
kontrolowanej

Tadeusz Krzakowski – Prezydent Miasta Legnicy (dalej: „Prezydent”)

(dowód: akta kontroli str. 5)

II. Ocena kontrolowanej działalności¹

Ocena ogólna

Gmina Miejska Legnica (dalej: „Miasto Legnica” lub „Miasto”) w latach 2014-2017 (I półrocze) podejmowała szereg działań mających na celu poprawę jakości powietrza na swoim obszarze i ograniczenie zanieczyszczenia pyłami zawieszonymi (PM10 i PM2,5)² oraz bezno(a)pirenem (B(a)P)³. Biorąc jednak pod uwagę stopień realizacji założeń „Programu ochrony powietrza dla strefy Miasta Legnica” (dalej: „POP”)⁴ w zakresie wymaganych do osiągnięcia efektów ekologicznych, a także wyniki uzyskane na stacji pomiarowej funkcjonującej na terenie miasta, działania te należy uznać za niewystarczające w odniesieniu do potrzeb, ponieważ w latach 2014-2016, jakość powietrza znacząco odbiegała od wymaganych standardów i poziomów, które ograniczają negatywny wpływ zanieczyszczeń powietrza na zdrowie ludzkie⁵.

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje trójstopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową. W niniejszym wystąpieniu zastosowano ocenę opisową.

² PM – pył zawieszony (ang. *particulate matter*) jest zanieczyszczeniem powietrza składającym się z mieszaniny cząstek stałych, ciekłych lub obu naraz, zawieszonych w powietrzu i będących mieszaniną substancji organicznych i nieorganicznych. Pył zawieszony może zawierać substancje toksyczne takie jak wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne (m.in. benzo(a)piren), metale ciężkie oraz dioksyny i furany. Cząstki te różnią się wielkością, składem i pochodzeniem. Może on powodować lub pogłębiać choroby płuc i układu krążenia, zawał serca i arytmie. Wpływa również na ośrodkowy układ nerwowy i układ rozrodczy i może powodować choroby nowotworowe. W ostatecznym rezultacie może powodować przedwczesną śmierć. PM10 i PM2,5 to odpowiednio cząstki pyłu o średnicy aerodynamicznej mniejszej niż 10 mikrometrów (µm) i mniejszej niż 2,5 µm.

³ Benzo(a)piren – organiczny związek chemiczny będący przedstawicielem wielopierścieniowych węglodorów aromatycznych (WWA). Benzo(a)piren wykazuje małą toksyczność ostrą, zaś dużą toksyczność przewlekłą co związane jest z jego zdolnością kumulacji w organizmie. Podobnie jak inne WWA, jest związkiem silnie rakotwórczym. Do innych działań niepożądanych zalicza się podrażnienie oczu, nosa, gardła i oskrzeli. Benzo(a)piren jest częstym składnikiem zanieczyszczeń powietrza, powstającym w wyniku niskiej emisji.

⁴ Dokument stanowiący załącznik nr 2 do uchwały nr XLVI/1544/14 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 12 lutego 2014 r. w sprawie uchwalenia Programu ochrony powietrza dla województwa dolnośląskiego (Dz. U. Województwa Dolnośląskiego z dnia 25 lutego 2014, poz. 985).

⁵ Według danych pochodzących ze stacji pomiarowej zlokalizowanej na terenie Miasta Legnica w latach 2014-2016 nie były dotrzymywane standardy jakości powietrza dotyczące PM10. Stężenia średnioroczne tej substancji kształtowały się co prawda na poziomie od 88% do 94% poziomu dopuszczalnego, ale liczba dni z przekroczeniem stężeń dobowych już mieściła się w przedziale od 177% do 229% tego poziomu. Z kolei stężenia roczne PM2,5 kształtowały się na poziomie od 92% do 106% poziomu dopuszczalnego. W przypadku B(a)P stężenia średnioroczne zawierały się w przedziale od 550% do 620% wartości normatywnej.

Dokonując oceny działalności Urzędu w zakresie ochrony powietrza przed zanieczyszczeniami, Najwyższa Izba Kontroli wskazuje, że w okresie objętym kontrolą⁶ w dotyczących Miasta Legnica dokumentach strategicznych i planistycznych uwzględniono adekwatnie do rangi problemu zagadnienia ochrony powietrza przed zanieczyszczeniami, zachowując spójność planowanych kierunków działań.

W Urzędzie dysponowano wystarczającymi źródłami danych do rozpoznania potrzeb i ustalenia skali działań naprawczych wymaganych do osiągnięcia poprawy jakości powietrza. W szczególności przeprowadzano na terenie całego miasta inwentaryzację źródeł niskiej emisji, obejmującą ustalenie liczby czynnych palenisk na paliwa stałe. Realizowano POP oraz „Program ograniczenia niskiej emisji” (dalej: „PONE”). Jednakże, pomimo podejmowanych działań, jakość powietrza w Legnicy nie uległa wyraźniej poprawie i w dalszym ciągu znacznie przekraczane były średnioroczne poziomy docelowe dla B(a)P i arsenu oraz dopuszczalna częstość przekraczania w roku kalendarzowym dobowych stężeń pyłu zawieszonego PM10 powyżej poziomu 50 µg/m³. Wynikało to m.in. z tego, że skala działań dotyczących ograniczenia emisji ze źródeł powierzchniowych jest ciągle niewystarczająca, aby wystąpiła znaczna poprawa jakości powietrza. Dane o uzyskanych w latach 2014-2016 efektach ekologicznych w powyższym zakresie wskazują, że przy dotychczasowym tempie realizacji działań naprawczych, osiągnięcie założonych w POP celów nastąpi za ok. 54 lata i 85 lat w przypadku odpowiednio pyłów zawieszonych PM10 i PM 2,5 i ok. 73 lata w przypadku B(a)P.

W sprawozdaniach z realizacji działań naprawczych nie wykazywano wszystkich realizowanych zadań wpływających na ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza. Oprócz wymienionych w POP działań na rzecz poprawy jakości powietrza realizowano również inne działania w celu zachęcenia mieszkańców do uczestniczenia w tym procesie. W strefach objętych obowiązkiem wnoszenia opłat za parkowanie samochodów wprowadzono bowiem zasadę bezpłatnego parkowania pojazdów samochodowych z napędem elektrycznym bądź hybrydowym, uruchomiono Program pn. „Legnicki Rower Miejski” oraz podpisano trzy porozumienia międzygminne na obsługę podmiejskich linii autobusowych. Przeprowadzono również stosowne działania informacyjno-edukacyjne, tj. m.in. rozpowszechniano ulotki i broszury, wygłaszano wykłady i prelekcje, organizowano warsztaty szkoleniowe, imprezy, konkursy i szkolenia na tematy dotyczące jakości powietrza. W celu zintensyfikowania podejmowanych działań nawiązano współpracę z Wojewódzkim Przedsiębiorstwem Energetyki Ciepłej w Legnicy S.A., którego pracownicy m.in. przeprowadzali zajęcia edukacyjne dla dzieci, a także uczestniczyli w spotkaniach z mieszkańcami Miasta oraz wygłaszali referaty tematyczne. W okresie objętym kontrolą na działania naprawcze Miasto Legnica wydatkowało łącznie 110 651,1 tys. zł⁷, w tym 55 154,7 tys. zł ze środków własnych.

W latach 2014-2017 (I półrocze) przeprowadzono także, przy pomocy Straży Miejskiej w Legnicy, 1 685 kontroli w zakresie prawidłowości stosowania paliw stałych w instalacjach grzewczych, w wyniku których stwierdzono nieprawidłowości w postaci spalania odpadów i śmieci w paleniskach (23% przeprowadzonych kontroli) w związku z czym nałożono 118 kar pieniężnych na łączną kwotę 14,6 tys. zł. Dokonano również zmian w zakresie wykorzystywanych źródeł ogrzewania, przy czym działania te dotyczyły zaledwie 2,7% obiektów komunalnych należących w 100% do Miasta (w tym 8,7% obiektów użyteczności publicznej). Ponadto, przystąpiono do ministerialnego projektu pn. „Opracowanie planów

⁶ Od dnia 1 stycznia 2014 r. do dnia 30 czerwca 2017 r., a w przypadkach koniecznych badaniami zostały objęte zagadnienia wykraczające poza powyższe ramy czasowe, jeżeli miały związek z przedmiotem kontroli.

⁷ Z czego 6 845,7 tys. zł (w tym 1 080,8 tys. zł ze środków własnych) przeznaczono na ograniczenie emisji powierzchniowej, a 101 209,7 tys. zł (w tym 52 021,4 tys. zł środków własnych) – emisji liniowej.

adaptacji klimatów dla miast pow. 100 tys. mieszkańców”, którego przedmiotem było m.in. opracowanie miejskiego planu adaptacji do zmian klimatu, w tym przeprowadzenie strategicznych ocen oddziaływania na środowisko w celu zwiększenia odporności miasta na negatywne skutki zmian klimatu.

Miasto Legnica nie objęło systemem zarządzania kryzysowego zagrożeń dotyczących zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego oraz przekroczeń w powietrzu poziomów substancji niebezpiecznych.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

III.1. Dokumenty programowe

Opis stanu
faktycznego

1. W „Strategii Rozwoju Miasta Legnica 2015-2020 PLUS”⁸ znalazł się m.in. cel strategiczny „Ochrona i kształtowanie środowiska przyrodniczego”, w ramach którego określono szczegółowe cele operacyjne, m.in.: V.3 – „Zwiększenie wykorzystania technologii efektywnych energetycznie i rozwiązań służących ograniczeniu emisji zanieczyszczeń i substancji szkodliwych, w tym CO₂” oraz V.4 – „Kształtowanie świadomości ekologicznej mieszkańców”. Ich urzeczywistnieniu miały służyć zadania związane z realizacją PONE dla Miasta Legnicy, termomodernizacją obiektów użyteczności publicznej, budową ścieżek rowerowych, kontynuacją wymiany taboru autobusowego na autobusy z napędem ekologicznym, wspieraniem inicjatyw i działań z zakresu edukacji ekologicznej, przeprowadzeniem kampanii edukacyjnej ukierunkowanej na wskazanie korzyści zdrowotnych i społecznych w związku z eliminacją niskiej emisji.

(dowody: akta kontroli str. 259-278)

Rada Miejska Legnicy uchwaliła⁹ „Program ochrony środowiska dla miasta Legnicy do 2020 r.”. Dokument ten zakładał zaktualizowanie polityki ekologicznej Miasta zawartej w „Programie ochrony środowiska dla Miasta Legnicy na lata 2008-2011, w perspektywie na lata 2012-2015”, przyjętym uchwałą¹⁰ Rady Miejskiej Legnicy w 2009 r. Dokonano w nim diagnozy stanu środowiska naturalnego w Legnicy, gdzie w odniesieniu do powietrza atmosferycznego wskazano, iż w latach 2008-2013 nie nastąpiła poprawa jego jakości. Przyjęte w tym programie wzajemnie równoważne priorytety ekologiczne stanowiące integralną część polityki ekologicznej Miasta Legnica do 2020 r., w tym priorytet 3 – „Trwała poprawa jakości powietrza poprzez redukcję emisji zanieczyszczeń i efektywne wykorzystanie energii”, wyznaczyły szereg celów i kierunków działań w podziale na trzy główne obszary strategiczne, z których jeden określono jako: „Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego”. W ramach powyższego obszaru jednym z kluczowych zagadnień była jakość powietrza atmosferycznego – określono w nim cel do 2020 r. polegający na trwałej poprawie jakości powietrza poprzez obniżenie emisji zanieczyszczeń, co najmniej do poziomu stężeń dopuszczalnych i docelowych, a także redukcję emisji CO₂ i zużycia energii ze źródeł konwencjonalnych. Dla osiągnięcia powyższego celu określono 29 zadań własnych¹¹ oraz 14 zadań koordynowanych¹².

(dowody: akta kontroli str. 327-364)

⁸ Uchwała Rady Miejskiej w Legnicy nr L/515/14 z dnia 27 października 2014 r.

⁹ Uchwała nr XI/88/15 z dnia 27 lipca 2015 r.

¹⁰ Uchwała nr XLVII/393/09 z dnia 30 listopada 2009 r.

¹¹ Tzn. te przedsięwzięcia inwestycyjne i nieinwestycyjne, za realizację których odpowiadał Urząd i jednostki jemu podległe, i których ewentualne finansowanie pokrywane jest w całości lub częściowo z budżetu Miasta Legnica.

¹² Tzn. takie przedsięwzięcia inwestycyjne i nieinwestycyjne, za których realizację i finansowanie odpowiadały inne podmioty zewnętrzne: przedsiębiorstwa, organizacje pozarządowe, organy i instytucje szczebla wojewódzkiego i centralnego, inne podmioty działające na terenie Miasta, ale podległe bezpośrednio organom wojewódzkim lub centralnym.

Rada Miejska Legnicy przyjęła¹³ w 2014 r. aktualizację „Projektu założeń do planu zaopatrzenia gminy w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Miasta Legnica”, a w 2017 r. uchwaliła¹⁴ „Założenia do planu zaopatrzenia gminy w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Miasta Legnica”. Jednym z głównych celów opracowania przedmiotowych założeń była poprawa stanu środowiska naturalnego, w tym poprawa jakości powietrza, m.in. poprzez zmniejszenie obciążenia środowiska naturalnego przez podsystemy energetyczne. Osiągnięte to powinno być m.in. dzięki zintegrowaniu inwestycji przedsiębiorstw energetycznych i odbiorców dla uzyskania efektu poprawy jakości powietrza w mieście, ograniczeniu niskiej emisji zanieczyszczeń powietrza o 25% dla pyłów zawieszonych PM10 i PM2,5, o 25% dla SO₂ oraz o 20% dla NO₂, wspomaganie finansowania modernizacji źródeł ciepła i instalacji przesyłowych ze środków gminnych. W dokumencie przyjęto, że do roku 2032 zaopatrzenie w ciepło nadal odbywać się będzie poprzez sieć ciepłowniczą, kotłownię i indywidualne źródła ciepła, a podstawowymi nośnikami energii w dalszym ciągu będą węgiel kamienny, sieć ciepłownicza, drewno i gaz. Jednakże w przyszłości zmianie ulegną udziały procentowe poszczególnych nośników energii, dlatego zaproponowano dwa scenariusze rozwoju: optymistyczny¹⁵ (pomimo wzrostu powierzchni ogrzewanej nastąpi ponad 11% spadek zużycia energii końcowej, a wskaźnik energochłonności obniży się o prawie 20%) oraz zaniechania¹⁶ (8% wzrost zużycia energii, co przełoży się na wzrost emisji zanieczyszczeń, a tym samym do pogorszenia jakości powietrza).

(dowody: akta kontroli str. 368-438)

Kolejnym dokumentem strategicznym przyjętym¹⁷ przez Radę Miejską Legnicy w 2016 r. był „Plan Gospodarki Niskoemisyjnej z elementami Planu Mobilności Miejskiej dla Miasta Legnicy”, w którym głównym celem strategicznym jest: poprawa jakości powietrza i komfortu życia mieszkańców poprzez redukcję zanieczyszczeń powietrza, w tym CO₂, ograniczenie zużycia energii finalnej we wszystkich sektorach oraz tworzenie przyjaznego otoczenia do efektywnego i bezpiecznego poruszania się mieszkańców w mieście. Powyższy dokument składa się z dwóch części: (1) inwentaryzacji źródeł emisji CO₂, która opiera się na danych dotyczących zużycia paliw i energii na terenie miasta Legnica (paliw opałowych i transportowych, ciepła systemowego, energii elektrycznej, gazu sieciowego) oraz (2) planu działań, w którym wskazano propozycje zadań przyczyniających się do poprawy efektywności energetycznej gminy oraz redukcji emisji gazów cieplarnianych, a także wskazującej na źródła finansowania w ramach unijnej perspektywy budżetowej na lata 2014-2020.

(dowody: akta kontroli str. 493-580)

Sejmik Województwa Dolnośląskiego przyjął w 2014 r. POP w związku z przekroczeniem poziomów dopuszczalnych pyłów zawieszonych PM10 i PM2,5 oraz poziomów docelowych B(a)P i arsenu w powietrzu w 2011 r. Podstawowym dokumentem wskazującym na konieczność wykonania POP była „Ocena poziomów substancji w powietrzu oraz wyniki klasyfikacji stref województwa dolnośląskiego za 2011 rok”, wykonana przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we

¹³ Uchwała nr L/514/14 z dnia 27 października 2014 r.

¹⁴ Uchwała nr XXXVII/361/17 z dnia 25 września 2017 r.

¹⁵ Scenariusz ten przewiduje wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii w mieście, likwidację lokalnych i indywidualnych kotłowni, a także włączenie ich do centralnej sieci ciepłej, przechodzenie z paliwa węglowego na paliwa ekologiczne, realizację wszelkich działań termomodernizacyjnych oraz innych mających na celu zrównoważony rozwój energetyczny.

¹⁶ Scenariusz ten przewiduje podobny rozwój miasta co w scenariuszu optymistycznym, jednak bez rozwoju odnawialnych źródeł energii i bez zwiększenia efektywności energetycznej, stały bilans paliw oraz minimalne działania termomodernizacyjne.

¹⁷ Uchwała nr XVI/155/16 z dnia 25 stycznia 2016 r.

Wrocławiu (dalej: „WIOŚ”), w której strefa miasto Legnica została zakwalifikowana do klasy C pod względem ochrony zdrowia mieszkańców.

POP koncentruje się na istotnych powodach występowania przekroczeń poziomów dopuszczalnych i docelowych wskazanych powyżej zanieczyszczeń, a także na znalezieniu skutecznych i możliwych do zrealizowania działań, których wdrożenie spowoduje obniżenie poziomów tych zanieczyszczeń co najmniej do poziomów docelowych, przy czym działania te powinny być uzasadnione finansowo i technicznie. Głównym celem sporządzenia i wdrożenia POP było przywrócenie naruszonych standardów jakości powietrza, poprzez zmniejszenie stężeń substancji zanieczyszczających w powietrzu w strefie do poziomów dopuszczalnych/docelowych oraz utrzymywanie ich na takim poziomie.

Określony w POP harmonogram rzeczowo-finansowy działań zmierzających do ograniczenia zanieczyszczenia powietrza pyłami zawieszonymi PM10 i PM2,5, B(a)P oraz arsenem przewiduje 17 działań naprawczych:

- Działanie pierwsze (DsLegZSO): Obniżenie emisji z ogrzewania indywidualnego w budynkach prywatnych – działania w ramach realizacji PONE związane z wymianą starych, niskosprawnych źródeł ciepła, np. poprzez podłączenie do sieci ciepłowniczej lub wymiana na ogrzewanie nisko- bądź bezemisyjne (np. elektryczne, gazowe, piece retortowe) w Legnicy w zabudowie wielo- i jednorodzinnej;
- Działanie drugie (DsLegPSC): Obniżenie emisji z ogrzewania indywidualnego w obiektach użyteczności publicznej i małych zakładach produkcyjnych – podłączenie do sieci ciepłowniczej lub wymiana na ogrzewanie nisko- bądź bezemisyjne (np. elektryczne, gazowe, piece retortowe) w obiektach użyteczności publicznej oraz warsztatach i małych zakładach produkcyjnych;
- Działanie trzecie (DsLegWEEG): Wzrost efektywności energetycznej miasta – systematyczna wymiana starych, niskosprawnych kotłów, w których spalane jest paliwo stałe (węgiel), na nowoczesne kotły wysokiej sprawności (retortowe lub gazowe, elektryczne, pompy ciepła) lub włączanie budynków do istniejących sieci ciepłych oraz termomodernizacja budynków, w których dokonano wymiany źródła ciepła w celu zwiększenia ich efektywności energetycznej na terenach poza obszarami przekroczeń;
- Działanie czwarte (DsLegUCP): Zapisy w Regulaminie utrzymania czystości i porządku na terenie miasta Legnica – zastosowanie odpowiedniego zapisu, ograniczającego spalanie odpadów zielonych na terenach ogrodów działkowych oraz ogrodów przydomowych i na terenach zieleni w mieście; ustalenie kilku dni, w okresie letnim (poza sezonem grzewczym), w których można spalać odpady zielone;
- Działanie piąte (DsLegMMU): Czyszczenie ulic – czyszczenie ulic na mokro w okresie wiosna-jesień (z częstotliwością najlepiej jeden raz w tygodniu);
- Działanie szóste (DsLegMRd): Modernizacja i remont dróg – modernizacja i remonty dróg na terenie miasta Legnicy, w tym szczególnie likwidacja nawierzchni nieutwardzonych, gruntowych;
- Działanie siódme (DsLegSZR): Budowa systemu zarządzania ruchem i transportem publicznym – budowa zintegrowanego systemu zarządzania ruchem ulicznym, mającego na celu między innymi: upłynnienie ruchu, stworzenie możliwości uprzywilejowania transportu zbiorowego; rozwój metod i środków nadzoru ruchu pojazdów na liniach komunikacyjnych;
- Działanie ósme (DsLegOPW): Budowa południowo-wschodniej obwodnicy miasta Legnica – budowa obwodnicy Legnicy, która stanowić będzie fragment drogi krajowej nr 94 od skrzyżowania ulic Sikorskiego i Wrocławskiej do skrzyżowania ulic Chojnowskiej i obwodnicy zachodniej;

- Działanie dziewiąte (DsLegSTP): Modernizacja systemu transportu publicznego – modernizacja systemu transportu publicznego obejmująca: rozwój i zwiększenie udziału ekologicznego transportu publicznego (wprowadzenie niskoemisyjnych paliw i technologii), modernizację infrastruktury transportu publicznego;
- Działanie dziesiąte (DsLegSRo): Rozwój systemu ścieżek rowerowych i infrastruktury rowerowej – rozwój systemu ścieżek i infrastruktury rowerowej, w tym w pierwszym rzędzie: budowa odcinków dróg rowerowych pozwalających na połączenie w jeden ciąg dróg już istniejących, szczególnie w centrum miasta, budowa parkingów rowerowych, szczególnie zlokalizowanych w pobliżu kluczowych celów podróży (szkoły, urzędy administracji lokalnej i państwowej, obiekty kultury), prawidłowa organizacja ruchu na styku ruch rowerowy – ruch samochodowy, pozwalająca na bezpieczne korzystanie z roweru;
- Działanie jedenaste (DsLegIB): Monitoring inwestycji budowlanych pod kątem ograniczenia niezorganizowanej emisji pyłu – obniżenie emisji pyłu pochodzącej z inwestycji budowlanych poprzez: kontrole czystości kół w pojazdach wyjeżdżających z placów budów, kontrole czystości ulic przy wyjazdach z placów budów, kontrole zabezpieczeń przeciwko pyleniu i roznoszeniu odpadów (np. styropianu) z terenu inwestycji budowlanych oraz w trakcie przewożenia materiałów sypkich;
- Działanie dwunaste (DsLegEEk): Edukacja ekologiczna – akcje edukacyjne mające na celu uświadamianie społeczeństwa w zakresie: korzyści jakie niesie dla środowiska korzystanie ze zbiorowych systemów komunikacji lub alternatywnych systemów transportu (rower, poruszanie się pieszo), szkodliwości spalania odpadów w paleniskach domowych, korzyści płynących z podłączenia do scentralizowanych źródeł ciepła, termomodernizacji, promocji nowoczesnych niskoemisyjnych źródeł ciepła, i inne;
- Działanie trzynaste (DsLegZk): Zwiększenie udziału zieleni w przestrzeni miasta – zwiększanie udziału zieleni, szczególnie poprzez: wprowadzanie nowych obszarów zieleni wzdłuż szlaków komunikacyjnych, nasadzenia krzewów na istniejących skwerach, zieleńcach;
- Działanie czternaste (DsLegPZP): Zmiany w planach zagospodarowania przestrzennego – stosowanie odpowiednich zapisów, umożliwiających ograniczenie stężeń pyłów zawieszonych i B(a)P, w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego dotyczących np. układu zabudowy zapewniającego przewietrzanie miasta, wprowadzania zieleni izolacyjnej (szczególnie wzdłuż ciągów komunikacyjnych), zagospodarowania przestrzeni publicznej, reorganizacji układu komunikacyjnego oraz wprowadzeniu stref zamkniętych dla ruchu samochodowego w ścisłym centrum miasta, konieczności budowy ścieżek rowerowych lub ciągów pieszo-rowerowych wzdłuż nowo budowanych dróg;
- Działanie piętnaste (DsLegSPK): System prognoz krótkoterminowych stężeń zanieczyszczeń¹⁸;
- Działanie szesnaste (DsLegMPA): Monitoring porównawczy stężeń arsenu¹⁹;
- Działanie siedemnaste (DsLegKMP): Kalibracja metodyki pomiarowej²⁰.

Termin realizacji POP ustalony został na dzień 31 grudnia 2023 r., a szacowany efekt ekologiczny to - dla działania pierwszego: PM10 – 622 Mg/rok, PM2,5 – 493

¹⁸ Działanie realizowane przez WIOŚ przy współpracy z Wydziałem Zarządzania Kryzysowego Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego.

¹⁹ Działanie realizowane przez WIOŚ.

²⁰ Działanie realizowane przez KGHM Huta Miedzi „Legnica”.

Mg/rok, B(a)P – 0,075 Mg/rok, Arsen – 0,011 Mg/rok, dla działania piątego: PM10 – 23,6 Mg/rok, PM2,5 – 4,8 Mg/rok. W pozostałych działaniach nie określono efektu ekologicznego ze względu na brak możliwości oszacowania.

W POP w przypadku niektórych działań²¹ oszacowano przewidywane do poniesienia koszty, w przypadku pozostałych działań wskazano na brak możliwości oszacowania kosztów lub wskazano indywidualne kosztorysy, jako narzędzia szacowania kosztów. Jak wskazała Zastępca Prezydenta Miasta, Miasto Legnica przystępując do realizacji POP nie szacowało wartości całości zadań przewidzianych do realizacji, wszystkie realizowane zadania prowadzone są na bieżąco i wynikają z założonych przez poszczególne jednostki działań inwestycyjnych, a poszczególne zadania szacowane są na etapie tworzenia wieloletniej prognozy finansowej oraz budżetu Miasta.

(dowody: akta kontroli str. 52-186, 1579)

Rada Miejska Legnicy przyjęła²² PONE dla miasta Legnica. Obowiązek przygotowania i realizacji takiego programu został sformułowany w POP i wynikał ze stwierdzenia w strefie miasta Legnica ponadnormatywnego stężenia pyłu zawieszonego PM10 oraz przekroczenia poziomu docelowego dla benzo(a)pirenu.

W ramach PONE wykonano inwentaryzację indywidualnych źródeł ogrzewania na terenie miasta Legnica. Inwentaryzacji podlegały lokale mieszkalne skupione w ramach funkcjonujących na terenie miasta podmiotów zarządzających nieruchomościami. Zebrane dane pozwoliły na identyfikację rodzaju ogrzewania w 957 budynkach²³, w tym 8 452 lokalach mieszkalnych. Dodatkowo uwzględniono informacje dotyczące szkół i przedszkoli wyposażonych w węglowe źródła ciepła.

Przeprowadzona w PONE analiza pokazała, że po uwzględnieniu kosztów inwestycyjnych i eksploatacyjnych najkorzystniejszym (optymalnym) wariantem działań naprawczych ograniczenia niskiej emisji jest przyłączenie do sieci gazowej (montaż kotła gazowego wraz z instalacją wewnętrzną) lub do sieci ciepłowniczej (budowa węzła cieplnego wraz z instalacją wewnętrzną) oraz jednoczesna termomodernizacja budynku. Jednak w celu osiągnięcia zakładanego efektu ekologicznego wystarczająca jest jedynie wymiana kotłów opalanych paliwami stałymi²⁴. Harmonogram rzeczowo-finansowy PONE zakładał całkowity koszt realizacji programu na poziomie 114 966,4 tys. zł, z czego 114 486,4 tys. zł to koszt realizacji zadań inwestycyjnych.

(dowody: akta kontroli str. 439-492)

W związku z przekroczeniem w 2013 r. w mieście Legnica poziomów docelowych arsenu w pyłe zawieszonym PM10 oraz ozonu w powietrzu Sejmik Województwa Dolnośląskiego przyjął²⁵ „Program ochrony powietrza dla strefy miasto Legnica, w której stwierdzono przekroczenie poziomów docelowych arsenu i ozonu w powietrzu” (dalej: „Program”). Podstawowym dokumentem wskazującym na konieczność wykonania tego Programu była „Ocena poziomów substancji w powietrzu oraz wyniki klasyfikacji stref województwa dolnośląskiego za 2013 rok”,

²¹ Dla działania pierwszego szacowana wartość kosztów realizacji działania oszacowana została na poziomie od 54,2 do 61,2 mln zł (w zależności od zastosowanego wariantu), dla działania piątego – od 200 do 800 zł/km, dla działania siódmego – 23 mln zł, dla działania ósmego – 110 mln zł, dla działania dziesiątego – 15 mln zł/rok, dla działania dwunastego – 0,2 mln zł/rok.

²² Uchwała nr XLII/435/14 z dnia 24 lutego 2014 r.

²³ Wśród lokali zinwentaryzowanych na terenie Legnicy na potrzeby PONE, w zdecydowanej większości dominowały mieszkania w budynkach wielorodzinnych. W niektórych budynkach część lokali wyposażona była już w ogrzewanie gazowe wykonane na koszt własny przez właścicieli mieszkań, pozostałe lokale wyposażone były w ogrzewanie piecowe (503 budynki spośród 957), z czego w 335 zinwentaryzowanych budynkach identyfikowano ogrzewanie piecowe jako podstawowe, bez występowania ogrzewania gazowego.

²⁴ W ramach PONE przyjęto, że zinwentaryzowane w budynkach mieszkalnych źródła emisji opalane paliwem stałym zostaną zlikwidowane.

²⁵ Uchwała nr XV/352/15 z dnia 29 października 2015 r. (Dz. U. Województwa Dolnośląskiego z dnia 6 listopada 2015, poz. 4539.)

wykonana przez WIOŚ, w której strefa miasto Legnica została zakwalifikowana do klasy C pod względem ochrony zdrowia mieszkańców.

W Programie, w odniesieniu do zanieczyszczenia arsenem, wskazuje się działania naprawcze zmierzające do obniżenia emisji oraz stężeń arsenu w strefie miasto Legnica sformułowane w POP²⁶, działania planowane lub realizowane przez KGHM Polska Miedź S.A. Oddział Huta Miedzi „Legnica” oraz działania planowane lub realizowane przez Instytut Metali Nieżelaznych w Gliwicach Oddział w Legnicy.

Ze względu na znikomą skuteczność działań w skali lokalnej, w odniesieniu do zanieczyszczenia powietrza ozonem, nie wskazano w Programie dodatkowych działań, poza działaniami wynikającymi z przepisów prawnych oraz szeregu dokumentów o charakterze strategicznym lub planistycznym, już realizowanych w różnych dziedzinach gospodarki.

Termin realizacji Programu ustalono na dzień 31 grudnia 2023 r. i wynikał on z ram czasowych dla realizacji działań naprawczych w celu osiągnięcia standardów jakości powietrza dla pyłu zawieszonego PM₁₀, określonych w POP.

(dowody: akta kontroli str. 221-238)

III.2. Informacje do planowania działań naprawczych

2. W kontrolowanym okresie źródłem danych o jakości powietrza w mieście Legnica były dane ze stacji monitoringowej²⁷, zlokalizowanej przy al. Rzeczypospolitej 10/12 w Legnicy. Stanowiła ona element dolnośląskiego systemu monitoringu jakości powietrza, prowadzonej przez WIOŚ²⁸. Stacja wykonuje pomiary automatyczne i manualne zanieczyszczeń gazowych: benzenu, tlenu węgla, dwutlenku azotu, ozonu, dwutlenku siarki oraz pyłu zawieszonego PM₁₀ i PM_{2,5} jak również oznaczenia dla arsenu, B(a)P, kadmu, niklu, ołowiu w pyłe PM₁₀.

W Urzędzie analizowano gromadzone dane, czego wynikiem były podejmowane działania, takie jak np.:

- zidentyfikowane potrzeby wprowadzenia na terenie miasta Legnicy emisyjnych norm technicznych i jakościowych dla instalacji spalania paliw²⁹;
- zawarcie Porozumienia³⁰ z WIOŚ o przekazywaniu i aktualizacji danych z inwentaryzacji źródeł „niskiej emisji” z terenu Legnicy, przekazywaniu danych dot. natężenia ruchu drogowego w Legnicy, przekazywaniu danych dot. działań ograniczających emisję zanieczyszczeń do powietrza na terenie miasta Legnicy; zgodnie z Porozumieniem baza danych monitoringowych WIOŚ została zaktualizowana o przekazane przez Urząd wyniki zrealizowanej w 2016 r. inwentaryzacji systemów ogrzewania w zabudowie mieszkaniowej oraz usługowej, dane dotyczące sieci ciepłowniczych w mieście, a także dane o natężeniu ruchu drogowego pozyskane ze zintegrowanego systemu zarządzania ruchem i transportem publicznym w mieście Legnica;

²⁶ POP z 2014 określono m.in. ze względu na przekroczenia poziomów dopuszczalnych pyłu zawieszonego PM₁₀, a jako główną przyczynę przekroczeń wskazano spalanie paliw stałych (głównie węgla). Spalanie węgla jest również istotną przyczyną emisji arsenu, który jest substancją niesioną w pyłe zawieszonym PM₁₀. Dlatego też wszelkie działania skierowane na ograniczenie emisji pyłu zawieszonego PM₁₀ z ogrzewania indywidualnego będą skuteczne także w odniesieniu do redukcji emisji arsenu.

²⁷ Kod krajowy stacji: DsLegRzeczA.

²⁸ W ramach Państwowego Monitoringu Środowiska.

²⁹ Pismo z dnia 11 grudnia 2015 r. (znak: GOS.1610.1.103.2015.XVIII) skierowane do Marszałka Województwa Dolnośląskiego.

³⁰ Porozumienie z dnia 28 listopada 2016 r.

- podjęcie działań do stworzenia stref bezpłatnego parkowania dla samochodów z silnikiem elektrycznym lub hybrydowym³¹;
- zwiększenie udziału środków Gminy na dotacje związane ze zmianą systemu ogrzewania przez mieszkańców oraz założenia finansowe dotyczące wymiany źródeł ciepła na terenie Legnicy³².

Ponadto informacje WIOŚ we Wrocławiu o stanie środowiska miasta Legnica jak również informacje o jakości powietrza na obszarze miasta Legnica oraz o podejmowanych przez WIOŚ działaniach kontrolnych w tej materii, były przedkładane Radzie Miejskiej Legnicy i rozpatrywane na posiedzeniach Komisji Ekologii, Zdrowia i Polityki Socjalnej.

(dowody: akta kontroli str. 224, 582-584, 593-632, 1572)

3. Do czasu uchwalenia POP obowiązywał „Naprawczy program ochrony powietrza dla stref na terenie województwa dolnośląskiego, w których zostały przekroczone poziomy dopuszczalne i docelowe substancji w powietrzu”, wprowadzony uchwałą³³ Sejmiku Województwa Dolnośląskiego w grudniu 2010 r. Program ten określony został m.in. dla strefy miasta Legnica ze względu na przekroczenie w 2007 r. dopuszczalnej częstości przekraczania poziomu dopuszczalnego 24-godz. stężeń pyłu zawieszonego PM10 oraz przekroczenie poziomu docelowego B(a)P i arsenu. W uchwale powyższej dokonano szczegółowej analizy źródeł emisji z ogrzewania na terenie miasta Legnica, źródeł emisji przemysłowych oraz źródeł natężenia ruchu samochodowego. Uchwała określiła działania naprawcze ze wskazaniem jednostki odpowiedzialnej. W związku z powyższym, jak wskazała Zastępca Prezydenta Miasta, od roku 2011 (który był pierwszym rokiem sprawozdawczym), po uprzedniej identyfikacji zadań przez jednostki podległe Prezydentowi Miasta, zgodnie z załączonym harmonogramem rzeczowo-finansowym działań naprawczych, Prezydent realizował działania i opracowywał sprawozdania zbiorcze z ich realizacji.

(dowody: akta kontroli str. 18-51, 584)

4. W okresie objętym kontrolą przeprowadzano³⁴ inwentaryzację źródeł niskiej emisji, obejmującą ustalenie liczby czynnych palenisk (pieców, kotłowni i kominków) na paliwa stałe na terenie całego miasta Legnica. Sporządzona według stanu na dzień 30 kwietnia 2016 r. inwentaryzacja wykazała, że spośród 19 535 zinwentaryzowanych lokali/budynków: 9 152 obiektów (46,85%) ogrzewanych było paliwem stałym, 958 (4,90%) – z sieci ciepłowniczej, 30 (0,15%) – olejem opałowym, 8 673 (44,40%) – gazem ziemnym, 648 (3,47%) – elektrycznie, 44 (0,23%) – w inny sposób. Z ogólnej ilości 14 569 zinwentaryzowanych źródeł ogrzewania na paliwo stałe: 2 052 (14,08%) stanowiło centralne ogrzewanie na paliwo stałe, 540 (3,71%) - kocioł/piec na paliwo stałe, 11 152 (76,55%) - piece kaflowe, 741 (5,09%) - kominki, a 84 (0,57%) - trzony kuchenne i piece typu „koza”.

(dowody: akta kontroli str. 584-585, 642-698)

³¹ Pismo z dnia 28 stycznia 2016 r. (znak: GOS.0053.2.2016.XVIII) Dyrektora Wydziału Środowiska i Gospodarki Odpadami w Urzędzie na Kolegium Prezydenta oraz Uchwała Rady Miejskiej Legnicy z dnia 30 stycznia 2017 r.

³² Pisma z dnia 11 stycznia 2017 r. (znak: GOS.0053.4.2017.XX) oraz 24 lutego 2017 r. (znak: GOS.0053.10.2017.XX) Dyrektora Wydziału Środowiska i Gospodarki Odpadami w Urzędzie na Kolegium Prezydenta.

³³ Uchwała nr III/44/10 z dnia 28 grudnia 2010 r.

³⁴ Inwentaryzację przeprowadzono w terminie od listopada 2015 r. do kwietnia 2016 r. na podstawie umowy zawartej w dniu 6 października 2015 r. pomiędzy Gminą Legnica a firmą ATMOTERM S.A. Wartość brutto umowy wyniosła 229 370,40 zł i została sfinansowana ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu (103 216,68 zł) oraz środków własnych gminy.

III.3. Realizacja zadań określonych w POP

5. Miasto Legnica i podległe jej jednostki organizacyjne realizowały w okresie objętym kontrolą następujące zadania naprawcze przewidziane w POP:

1) W ramach działań dotyczących ograniczenia emisji ze źródeł powierzchniowych (działanie pierwsze i działanie trzecie POP) wykonano zadania w łącznej kwocie 6 845,7 tys. zł³⁵, z czego 1 080,8 tys. zł pochodziło ze środków własnych Gminy, a 1 164,6 tys. zł były to środki z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu (dalej: „WFOŚiGW”). Pozostała część wydatków był to wkład własny beneficjentów. W ramach tych zadań:

- w 2014 r.: (1) wybudowano układ przygotowania ciepłej wody użytkowej z zastosowaniem pompy ciepła, jako nowego źródła energii cieplnej w Legnickim Przedsiębiorstwie Wodociągów i Kanalizacji S.A.; (2) wymieniono źródła ogrzewania na paliwa stałe na źródła gazowe lub elektryczne w 23 mieszkaniach stanowiących komunalny zasób mieszkaniowy;
- w 2015 r.: (1) rozpoczęto realizację programu PONE - podpisano 114 umów i wykonano w tylu lokalach zmianę ogrzewania opartego na paliwie stałym na ogrzewanie ekologiczne; (2) Legnickie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji S.A. w ramach projektu „Uporządkowanie Gospodarki Wodno-Ściekowej w aglomeracji Legnica”, wykonało zadanie termomodernizacji polegającej na wymianie ok. 1 200 m² elewacji wraz z ociepleniem;
- w 2016 r.: (1) kontynuowano program likwidacji niskiej emisji zgodnie z PONE - podpisano 242 umowy i wykonano w tylu lokalach zmianę ogrzewania opartego na paliwie stałym na ogrzewanie ekologiczne; (2) wymieniono źródła ogrzewania z paliwa stałego na źródła gazowe lub elektryczne w 24 mieszkaniach stanowiących komunalny zasób mieszkaniowy;
- w I połowie 2017 r. kontynuowano program likwidacji niskiej emisji zgodnie z PONE - podpisano 59 umów i w tylu lokalach wykonano zmianę ogrzewania opartego na paliwie stałym na ogrzewanie ekologiczne.

2) W ramach działań dotyczących ograniczenia emisji ze źródeł liniowych (działanie piąte, szóste, siódme i dziewiąte POP) wykonano zadania na łączną kwotę 101 209,7 tys. zł³⁶, z czego 52 021,4 tys. zł pochodziło ze środków własnych Gminy, 1 618,0 tys. zł to środki budżetu państwa, a 1 510,0 tys. zł to środki z WFOŚiGW. Ponadto 31 492,1 tys. zł pochodziło ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko³⁷. Pozostała część wydatków był to wkład własny beneficjentów. W ramach tych zadań:

- prowadzono działania ograniczające emisję wtórną pyłu, poprzez regularne utrzymanie czystości nawierzchni drogowych – czyszczenie metodą moką przy odpowiednich warunkach pogodowych – ok. 128 km dróg, z czego ok. 120 km dróg czyszczono jeden raz w tygodniu, natomiast ok. 8 km dróg – dwa razy w tygodniu;
- poprawiono stan techniczny dróg istniejących (w tym poboczy) oraz zlikwidowano nawierzchnię nieutwardzoną i gruntową na 8,2 km dróg, jak również przebudowano 6,4 km dróg; wybudowano nowe odcinki dróg, w szczególności: Zbiorczą Drogę Południową – etap II od ul. Wojska Polskiego do

³⁵ Tj. 284,6 tys. zł w 2014 r., 2 786,6 tys. zł w 2016 r., 3 009,001,0 tys. zł w 2016 r. i 764,6 tys. zł w I połowie 2017 r.

³⁶ Tj. 45 010,582 tys. zł w 2014 r., 32 605,148 tys. zł w 2016 r. i 23 593,926 tys. zł w 2016 r.

³⁷ Priorytet: VIII Bezpieczeństwo transportu i krajowe sieci transportowe, Działanie: 8.3 Rozwój inteligentnych systemów transportowych. Umowa nr POIS.08.03.00-00-003/10-00 z dnia 8 stycznia 2013 r. (ze zm.) „Budowa zintegrowanego systemu zarządzania ruchem i transportem publicznym w mieście Legnica”. Okres realizacji projektu: 2012-2016.

- al. Rzeczpospolitej z budową mostu na rzece Kaczawie, drogę dojazdową wraz z parkingiem przy Szkole Podstawowej nr 7 w Legnicy, drogi w rejonie ul. Jaworzyńskiej oraz obwodnicy południowo-zachodniej dla terenów produkcyjno-usługowych (budowa ul. Boiskowej i części ul. Myśliwskiej);
- powstał zintegrowany system zarządzania ruchem i transportem publicznym (ITS³⁸), w ramach którego: (1) uruchomiono 44 skrzyżowania (w tym wybudowano sygnalizację na trzech skrzyżowaniach) do ruchu lokalnego z podsystem wideomonitoringu (zainstalowano ponad 100 kamer), zmienności i utrudnień ruchu, podsystem monitorowania tablic rejestracyjnych, realizacji priorytetów dla transportu publicznego, zarządzania transportem publicznym i obsługi uprzywilejowanych pojazdów specjalnych; (2) zainstalowano pięć świetlnych znaków zmiennej treści na głównych drogach wjazdowych do centrum miasta aby informować kierowców o utrudnieniach; (3) oddano do użytkowania Zintegrowane Centrum Zarządzania Ruchem i Transportem Publicznym w budynku przy ul. Mickiewicza 2 w Legnicy; (4) utworzono stanowisko do analizy zdarzeń i komunikacji w siedzibie Straży Miejskiej w Legnicy oraz w siedzibie MPK; (5) zbudowano portal internetowy dla mieszkańców Legnicy, który w czasie rzeczywistym pokazuje stan ruchu drogowego w mieście; (6) zaadaptowano istniejącą stację meteorologiczną, która przekazuje informacje o pogodzie na portalu internetowym oraz w Centrum Zarządzania Ruchem; (7) wyposażono autobusy MPK w autokomputer pokładowy R&G (62 szt.), na wybranych przystankach uruchomiono System Dynamicznej Informacji Pasażerskiej, a dla wszystkich użytkowników komunikacji publicznej wdrożono aplikację MyBus na urządzenia mobilne;
  - wymieniono tabor autobusowy na spełniający europejskie normy czystości spalin. MPK zakupiło 17 autobusów miejskich (w tym: 1 szt. w 2014 r., 1 szt. w 2015 r. i 15 szt. w 2016 r.) spełniających normy EURO6³⁹.
- 3) W ramach działań informacyjno-edukacyjnych (działanie dwunaste POP) przeprowadzono w latach 2014-2016 ogółem 43 akcje promocyjne⁴⁰, które objęły ok. 13 tys. osób. Były to liczne akcje edukacyjne, konkursy ekologiczne, kampanie informacyjne, konferencje, pogadanki mające na celu uświadamianie społeczeństwa w zakresie: szkodliwości spalania odpadów w paleniskach domowych, korzyści płynących z podłączenia do scentralizowanych źródeł ciepła, termomodernizacji, promocja nowoczesnych niskoemisyjnych źródeł ogrzewania, innych sposobów i korzyści płynących z oszczędzania energii. Działania prowadzone były przez przedszkola, szkoły podstawowe, gimnazja, szkoły średnie, placówki kulturalno-oświatowe, fundacje ekologiczne, jednostki Urzędu (Wydział Środowiska i Gospodarowania Odpadami, Straż Miejska w Legnicy). Więcej w pkt. 17.
- 4) W ramach zapisów ograniczających spalanie odpadów zielonych w mieście (działanie czwarte POP), Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie miasta Legnica, wprowadzony uchwałą⁴¹ Rady Miejskiej Legnicy w 2012 r., jak i ponownie uchwalony⁴² w 2016 r., mając na uwadze zasady utrzymania czystości i porządku, zabrania w szczególności spalania odpadów, w tym odpadów zielonych – odpady te w całości podlegają obowiązkowi przekazania do kompostowni wchodzącej w skład Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych (RIPOK) należącej do Legnickiego Przedsiębiorstwa Gospodarki Komunalnej Sp. z o. o.⁴³ (dalej: „LPGK”).

³⁸ Ang. Intelligent Transport System.

³⁹ Europejska norma emisji spalin obowiązująca od 2014 r.

⁴⁰ 23 akcje promocyjne w 2014 r. oraz po 10 akcji w 2015 r. i 2016 r.

⁴¹ Uchwała nr XXVI/268/12 z dnia 18 grudnia 2012 r.

⁴² Uchwała nr XX/2028/16 z dnia 30 maja 2016 r.

⁴³ Miejska spółka komunalna.

5) W ramach rozwoju systemu ścieżek rowerowych i infrastruktury rowerowej (działanie dziesiąte POP) wykonano w latach 2014-2016 zadania za łączną kwotę 878,177 tys. zł⁴⁴, z czego 525,257 tys. zł pochodziło ze środków własnych gminy, a 352,920 tys. zł to środki budżetu państwa. Wybudowano w tych latach łącznie 2,76 km nowych ścieżek rowerowych w mieście Legnica. W POP wskazano na brak możliwości oszacowania efektu ekologicznego tych działań naprawczych i wskazano jedynie, że poprzez działania tego typu zakłada się zmniejszenie emisji komunikacyjnej pyłu zawieszanego PM10 i PM2,5 ze względu na zmniejszenie ruchu samochodów w wyniku korzystania przez mieszkańców Legnicy z alternatywnych środków transportu.

6) Odnośnie obniżenia emisji z realizowanych inwestycji budowlanych (działanie jedenaste POP) w latach 2014-2016 bezkosztowo przeprowadzono działania w ramach działalności bieżącej służby zadaniowej przez Straż Miejską w Legnicy oraz Komendę Miejską Policji w Legnicy, polegające na:

- kontroli czystości kół w pojazdach wyjeżdżających z placów budów;
- kontroli czystości ulic przy wyjazdach z placów budów;
- kontroli zabezpieczeń przeciwko pyleniu i roznoszeniu odpadów (np. styropianu) z terenu inwestycji budowlanych oraz w trakcie przewożenia materiałów sypkich. Łącznie w tych latach przeprowadzono 44 tego typu kontrole. Nie określono efektu ekologicznego tych działań ze względu na brak możliwości oszacowania.

7) W ramach zwiększenia udziału zieleni w przestrzeni miasta (działanie trzynaste POP) wykonano zadania realizowane przez Zarząd Dróg Miejskich w Legnicy oraz Wydział Infrastruktury Komunalnej Urzędu, zadania w łącznej kwocie 1 433,7 tys. zł⁴⁵, z czego 1 346,6 tys. zł pochodziło ze środków własnych Gminy, a 87,1 tys. zł to środki z WFOŚiGW. W ramach tych zadań:

- w 2014: (1) utworzono nowy obszar zieleni w ulicach: Witelona, Skarbka, Kertyńskiego; (2) założono ogrody tematyczne w miejscu zdegradowanych terenów na posesji Palmiarni w Legnicy: Ogród Biały, Ogród Nowoczesny, Ogród Umiejętności, Ogród Wiejski, Ogród Czerwieni i Purpury, Ogród Naturalistyczny;
- w 2015 r.: (1) finansowano zakup łącznie 14 766 szt. sadzonek, w tym 108 szt. drzew i 14 658 szt. krzewów soliterowych i żywopłotowych, celem zwiększenia udziału zieleni w przestrzeni miasta, dla chętnych placówek oświatowych, administratorów lub zarządców nieruchomości, jednostek organizacyjnych i mieszkańców miasta, którzy przejęli na siebie obowiązek wysadzenia zgodnie z przyjętym do realizacji projektem oraz późniejszą pielęgnacją; (2) przeprowadzono nasadzenia kompensacyjne 87 szt. drzew alejowych, z tytułu usuwanych drzew na terenie parku i miejskich skwerów oraz zieleńców; (3) zakupiono 4 100 szt. kłaczy byliny dali, które zostały wykorzystane do założenia „Ogrodu Daliowego” w zabytkowym Parku Miejskim, (4) w Parku Miejskim wysadzono 58 811 szt. roślin wieloletnich, w sumie 33 gatunki, które zostały posadzone w pasach zieleni wzdłuż blisko kilometrowego odcinka al. Orła Białego; (5) wykonano Plac Sybiraków, na którym założono nawierzchnie trawiaste i nasadzono łącznie 1 698 szt. drzew, krzewów i traw ozdobnych; (6) przeprowadzono nasadzenia drzew i krzewów na ul. Lotniczej i na Rondzie Niepodległości;
- w 2016 r.: (1) posadzono 412 szt. drzew oraz 12 356 szt. krzewów w Parku Miejskim oraz na miejskich skwerach, zieleńcach i placach zabaw, jako zieleń

⁴⁴ Tj. 126,869 tys. zł w 2014 r., 352,278 tys. zł w 2016 r. i 399,030 tys. zł w 2016 r.

⁴⁵ Tj. 457,875 tys. zł w 2014 r., 855,868 tys. zł w 2016 r. i 120,0 tys. zł w 2016 r.

izolacyjną; (2) przeprowadzono nasadzenia drzew i krzewów na ul. Piastowskiej i ul. Jaworzyńskiej.

W POP wskazano na brak możliwości oszacowania efektu ekologicznego tych działań naprawczych i wskazano jedynie, na ogólne zmniejszenie emisji pyłów zawieszonych PM10 i PM2,5 poprzez ich wchłanianie oraz izolację przez zieleń.

8) W ramach działań polegających na zmianie zapisów w planach zagospodarowania przestrzennego (działanie czternaste POP) w latach 2014-2016 wprowadzono na bieżąco odpowiednie zapisy, umożliwiające ograniczenie emisji pyłów zawieszonych i B(a)P, w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, a dotyczących, np. układu zabudowy zapewniającego przewietrzanie miasta, wprowadzania zieleni izolacyjnej (szczególnie wzdłuż ciągów komunikacyjnych), zagospodarowania przestrzeni publicznej oraz ustalenia zakazu stosowania paliw stałych, w obrębie projektowanej zabudowy (w przypadku stosowania indywidualnych systemów grzewczych), reorganizacji układu komunikacyjnego oraz wprowadzeniu stref zamkniętych dla ruchu samochodowego w ścisłym centrum miasta, konieczności budowy ścieżek rowerowych lub ciągów pieszo-rowerowych wzdłuż nowo budowanych dróg. Łącznie w latach 2014-2016 dokonano takich zapisów w dziesięciu⁴⁶ planach zagospodarowania przestrzennego. Nie określono efektu ekologicznego tych działań ze względu na brak możliwości oszacowania.

(dowody: akta kontroli str. 796-803, 1588-1589)

W ramach działań naprawczych w POP zaplanowano realizację przez Prezydenta budowy południowo-wschodniej obwodnicy miasta Legnica (działanie ósme POP). W sprawozdaniach z realizacji POP za lata 2014-2016 nie wskazano informacji świadczących o realizacji tego zadania. Według Zastępcy Prezydenta, w latach 2014-2015 działania tego nie wdrożono, gdyż jest ono powiązane z budową drogi ekspresowej S3, która jest w trakcie realizacji (droga ekspresowa S3 Nowa Sól - Legnica, zadanie V od węzła Lubin Południe /bez węzła/ do węzła Legnica II na A4). Ponadto Zastępca Prezydenta Miasta wskazała, że w 2016 r. działanie to nie zostało uruchomione z uwagi na brak środków finansowych.

(dowody: akta kontroli str. 715, 746, 783, 1580)

6. W okresie objętym kontrolą, według WIOŚ⁴⁷, na terenie Legnicy wystąpiło 51 przypadków⁴⁸ sytuacji dotyczących zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego, które pociągały za sobą konieczność wdrożenia zadań przewidzianych w Planie Działań Krótkoterminowych (dalej: „PDK”)⁴⁹, stanowiącym załącznik nr 5 do POP. W szczególności WIOŚ stwierdził przypadki przekroczenia wartości progowej informowania społeczeństwa o ryzyku wystąpienia przekroczenia poziomu alarmowego dla:

1) pyłu zawieszzonego PM10 (stężenie średniodobowe) – sześć razy⁵⁰;

2) ozonu O₃ (stężenie 1-godzinne) – pięć razy⁵¹;

co klasyfikowało się do ogłoszenia alertu III poziomu oraz podjęcia działań krótkoterminowych przewidzianych w PDK.

⁴⁶ Z czego: dwa w 2014 r., trzy w 2015 r. i pięć w 2016 r.

⁴⁷ Prowadzącego stosowne pomiary w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska.

⁴⁸ W 2014 r. wystąpiły cztery takie sytuacje, w 2015 r. – 26, w 2016 r. – 10 oraz w 2017 r. (I pół.) – 11.

⁴⁹ Według art. 92 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2017 r., poz. 519, ze zm.) (dalej: „Prawo ochrony środowiska”), PDK to katalog doraźnych zadań do realizacji przez określone podmioty, mających na celu zmniejszenie ryzyka wystąpienia przekroczeń poziomu alarmowego, dopuszczalnego lub docelowego niebezpiecznych substancji w powietrzu, a także ograniczenie skutków i czasu trwania zaistniałych przekroczeń. PDK dla strefy Miasta Legnica został ustalony uchwałą przyjmującą POP (stanowił załącznik nr 5 do tejże uchwały).

⁵⁰ Komunikaty WIOŚ z dnia 4, 5 i 7 listopada 2015 r., 23 grudnia 2016 r., 30 stycznia i 16 lutego 2017 r.

⁵¹ Komunikaty WIOŚ z dnia 7 (dwa komunikaty), 12, 14 i 15 sierpnia 2015 r.

W okresie kontrolowanym nie wystąpiły przypadki wystąpienia przekroczenia poziomu alarmowego pyłu zawieszonego PM10 lub ozonu.

We wszystkich sytuacjach dotyczących konieczności uruchomienia PDK, WIOŚ informował m.in. za pośrednictwem Platformy Operacyjnej Zarządzania Kryzysowego (dalej: „POZK”)⁵² oraz swojej strony internetowej⁵³, a we wskazanych powyżej przypadkach przekroczenia wartości progowych informowania społeczeństwa – także pocztą elektroniczną bezpośrednio Prezydenta Miasta i Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego w Legnicy.

(dowody: akta kontroli str. 1510-1541)

W Powiatowym Centrum Zarządzania Kryzysowego odnotowano w 2015 r. trzy przypadki oraz w 2017 r. – dwa, przekroczenia poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10 (wartość przekroczenia 200 µg/m³), które stanowiły podstawę do ogłoszenia odpowiedniego poziomu zagrożenia, określonego w PDK. Jak wskazał Dyrektor Wydziału Zarządzania Kryzysowego i Obrony Cywilnej Urzędu, liczba przypadków w okresie lat 2014-2016, które stanowiły podstawę do ogłoszenia odpowiedniego poziomu zagrożenia, określonego w PDK jest w Urzędzie nie do ustalenia – przyczyną jest forma elektroniczna przesyłanych pism (e-mail), które traktowane były jako dokumentacja nietworząca akt sprawy i niszczone po zakończeniu roku kalendarzowego⁵⁴.

(dowody: akta kontroli str. 956-973)

Informacja o zagrożeniach oraz jakości powietrza w Legnicy ukazywała się w na stronach internetowych Urzędu „Tablica ogłoszeń” w zakładce „Jakość powietrza w Legnicy”⁵⁵, w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Miasta Legnica w zakładce „Komunikaty o jakości powietrza”⁵⁶, na tablicy informującej mieszkańców o jakości powietrza umieszczonej przy ul. Witelona na budynku byłej szkoły medycznej, na tablicach drogowych (będących w dyspozycji Centrum Zarządzania Ruchem Drogowym Urzędu) informujących na bieżąco w zintegrowanym systemie zarządzania ruchem i transportem publicznym w mieście Legnica. Jak wskazał Dyrektor Wydziału Zarządzania Kryzysowego i Obrony Cywilnej Urzędu, informacje o zagrożeniach oraz jakości powietrza każdorazowo można uzyskać kontaktując się z Powiatowym Centrum Zarządzania Kryzysowego dla Miasta Legnica, a mieszkańcy miasta korzystają również z aplikacji mobilnych na smartfony i tablety: Regionalny System Ostrzegania (RSO) oraz systemu informatycznego powiadamiania (SI SMS). Dyrektor wyjaśnił także, że w regionalnych mediach propagowane były profilaktyczne działania łagodzące skutki podniesionych poziomów pyłów zawieszonych, informowano o sposobie przemieszczania się, zabezpieczenia pomieszczeń, środkach stosowanych podczas spalania w piecach oraz możliwości uzyskania dofinansowania do wymiany urządzeń grzewczych.

(dowody: akta kontroli str. 956-957, 992-993, 1502-1509)

Wydział Zarządzania Kryzysowego i Obrony Cywilnej Urzędu przesłał w dniu 16 lutego 2017 r. (po komunikacie WIOŚ z tego dnia o przekroczeniu wartości progowej informowania społeczeństwa o ryzyku wystąpienia przekroczenia poziomu

⁵² Platforma serwerowa administrowana przez Wojewódzkie Centrum Zarządzania Kryzysowego, umożliwiająca pełną koordynację działań oraz wymianę informacji pomiędzy służbami reagowania w sytuacjach kryzysowych z obszaru całego województwa dolnośląskiego, odpowiedzialnymi za zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom Dolnego Śląska, w zakresie wszelkich zagrożeń i klęsk.

⁵³ <www.wroclaw.pios.gov.pl><air.wroclaw.pios.gov.pl>

⁵⁴ Najwyższa Izba Kontroli nie podziela powyższych wyjaśnień, złożonych przez przedstawiciela Urzędu, gdyż liczba przypadków które stanowiły podstawę do ogłoszenia odpowiedniego poziomu zagrożenia, określonego w PDK, jest do ustalenia w systemie POZK – WIOŚ przekazywał wszystkie informacje za pośrednictwem tego systemu, jako zdarzenia o charakterze kryzysowym. Natomiast przedmiotowa dokumentacja (także w formie elektronicznej) powinny być archiwizowana zgodnie z zaleceniami PDK.

⁵⁵ <<http://portal.legnica.eu>>

⁵⁶ <<http://um.bip.legnica.eu>>

alarmowego dla pyłu zawieszono PM10) pismo⁵⁷ do Wydziału Oświaty, Kultury i Sportu Urzędu o występującym zagrożeniu i ograniczeniach z tym związanymi, celem przekazania wiadomości do szkół i przedszkoli. Ponadto, z uwagi na przekroczenia dla roku 2017 dopuszczalnej liczby przekroczeń dobowych poziomu dopuszczalnego dla pyłu zawieszono PM10 (powyżej 35 dni) przesłano pismo⁵⁸ do m.in. KGHM Huty Miedzi „Legnica”, Zarządu Dróg Miejskich, Spółdzielni Mieszkaniowych, zarządców mieszkań i nieruchomości oraz Strefy Aktywności Gospodarczej z informacją o zagrożeniu prosząc te jednostki o dostarczenie informacji zwrotnych o podjętych przez nie środkach zaradczych w związku z zaistniałym zagrożeniem.

(dowody: akta kontroli str. 983, 994-1000)

7. W kontrolowanym okresie terminowo przekazywano⁵⁹ Marszałkowi Województwa Dolnośląskiego roczne sprawozdanie z realizacji POP za 2014 r., 2015 r. i 2016 r. (do dnia 30 kwietnia po zakończeniu roku objętego okresem sprawozdawczym). Wszystkie sprawozdania sporządzono na ustalonych w POP wzorach tabel⁶⁰ sprawozdawczych dla poszczególnych działań naprawczych. W sprawozdaniach na przestrzeni trzech lat 2014-2016 wykazywano osiągnięty efekt ekologiczny⁶¹ zrealizowanych działań naprawczych ograniczenia emisji ze źródeł:

- powierzchniowych, który wyniósł: (1) działanie pierwsze POP – dla pyłów zawieszonych PM10 i PM2,5 oraz B(a)P odpowiednio: 34,428 Mg/rok, 17,194 Mg/rok, 0,00305 Mg/rok, co stanowiło odpowiednio 5,54%, 3,50%, 4,07% założonej w POP wartości docelowej⁶², (2) działanie trzecie – dla pyłów zawieszonych PM10 i PM2,5 odpowiednio: 4,587 Mg/rok, 2,406 Mg/rok; realizując działania nastąpiła zmiana ogrzewania w lokalach ogrzewanych paliwem stałym o powierzchni 29 748 m², co stanowiło 4,7% założonej w POP wartości docelowej⁶³;
- liniowych (działanie piąte POP), który dla pyłów zawieszonych PM10 i PM2,5 wyniósł odpowiednio w roku 2014 – 5,304 Mg/rok i 1,104 Mg/rok (co stanowiło odpowiednio 22,47% i 23,0% założonej w POP rocznej redukcji emisji pyłu⁶⁴), w roku 2016 – 7,838 Mg/rok i 1,632 Mg/rok (33,21% i 34,0%) oraz w roku 2016 – 23,916 Mg/rok i 3,698 Mg/rok (101,34% i 77,04%).

Zastępca Prezydenta Miasta wskazała, że na dzień dzisiejszy szacowanie czy osiągnięcie efektu ekologicznego wynikającego z POP na koniec 2023 r. w strefie miasto Legnica jest niemożliwe, ponieważ wpływa na to szereg czynników gospodarczych, ekonomicznych i społecznych, a podejmowane obecnie działania polegające na dofinansowywaniu wymiany starych nieekonomicznych kotłów, poprawianie infrastruktury drogowej, komunikacyjnej, zwiększanie udziału zieleni w przestrzeni miasta będą nadal kontynuowane, jednak wszystkie te działania uzależnione są od możliwości finansowych zarówno miasta jak i innych lokalnych podmiotów i osób fizycznych.

⁵⁷ Pismo z dnia 16 lutego 2017 r. (znak: ZKOC.5535.5.2017.IV.)

⁵⁸ Pismo z dnia 23 czerwca 2017 r. (znak: ZKOC.5535.5.2017.IV)

⁵⁹ Pisma z dnia: 27 kwietnia 2015 r. (znak: OŚR.1610.1.18.2015.VIII), 28 kwietnia 2016 r. (znak: GOS.RS.1610.1.28.2016.XVIII) i 26 kwietnia 2017 r. (znak: GOS.RS.1610.1.37.2017.XVIII.)

⁶⁰ Zamieszczone w POP tabele opracowano na podstawie załącznika nr 6 do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 10 września 2012 r. w sprawie zakresu i sposobu przekazywania informacji dotyczących zanieczyszczenia powietrza (Dz.U. z 2012 r. poz. 1034.)

⁶¹ Zgodnie z POP wykazywany efekt ekologiczny dla dwóch działań naprawczych: działanie pierwsze i działanie piąte. W pozostałych działaniach nie określono efektu ekologicznego ze względu na brak możliwości oszacowania.

⁶² Szacowany efekt ekologiczny określony w POP dla działania pierwszego – PM10 – 622 Mg/rok, PM2,5 – 493 Mg/rok, B(a)P – 0,075 Mg/rok.

⁶³ 637 700 m² powierzchni lokali ogrzewanych paliwami stałymi, w których nastąpiła zmiana ogrzewania na ekologiczne.

⁶⁴ Szacowany efekt ekologiczny określony w POP dla działania piątego – PM10 – 23,6 Mg/rok, PM2,5 – 4,8 Mg/rok.

Jednostki organizacyjne Urzędu oraz inne podmioty zlokalizowane w strefie miasta Legnica zostały poinformowane⁶⁵ o wejściu w życie POP oraz o tym, że uchwała określa szereg działań naprawczych ze wskazaniem jednostki odpowiedzialnej. Poinformowano również o wynikającym z POP corocznym obowiązku sprawozdawczym spoczywającym na Prezydencie. W związku z powyższym ww. jednostki zostały zobowiązane do identyfikacji poszczególnych zadań będących w ich obowiązkach (kompetencjach), do podjęcia działań w celu ich realizacji oraz przedkładania cząstkowych sprawozdań z ich realizacji. Jak wskazała Zastępca Prezydenta, sprawozdania jednostek miasta Legnicy i innych podmiotów za dany rok sprawozdawczy były przekazywane przez te jednostki do Prezydenta i na ich podstawie sporządzane były corocznie sprawozdania z podjętych działań naprawczych na terenie strefy miasta Legnica. Wskazała także, że w sprawozdaniach nie są ujmowane działania naprawcze podejmowane przez wyszczególnione w POP zakłady przemysłowe, gdyż zgodnie z założeniami POP, główne źródła emisji punktowej w Legnicy wpływające na stan powietrza objęte działaniami, sprawozdają podjęte działania bezpośrednio do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego.

(dowody: akta kontroli str. 1579-1580, 1582-1585)

8. PONE wskazuje m.in. działania obejmujące ograniczenie emisji z indywidualnych źródeł grzewczych rozproszonych na terenie miasta Legnica oraz ograniczenie emisji ze źródeł przemysłowych, których realizacja przyczyni się do obniżenia stężeń zanieczyszczeń, w tym arsenu, na terenie miasta. W celu realizacji PONE, Rada Miejska Legnicy ustaliła⁶⁶ *Regulamin określający zasady udzielania dotacji celowej z budżetu miasta Legnicy na realizację zadań inwestycyjnych z zakresu ochrony środowiska, służących ochronie powietrza, polegających na zmianie ogrzewania opartego na paliwie stałym na ogrzewanie ekologiczne, realizowanych na terenie miasta Legnicy* (dalej: „Regulamin”).

Określone w nim zasady objęły w szczególności kryteria wyboru przedsięwzięć inwestycyjnych do dofinansowania oraz tryb postępowania w sprawie udzielenia dotacji i sposób jej rozliczania na trwałą zmianę systemu ogrzewania opartego na paliwie stałym na: podłączenie do miejskiej sieci ciepłowniczej, ogrzewanie gazowe, ogrzewanie olejowe, ogrzewanie elektryczne, odnawialne źródła energii (kolektory słoneczne i pompy ciepła).

Beneficjentami programu mogą być: (1) podmioty niezaliczone do sektora finansów publicznych, w szczególności: osoby fizyczne, wspólnoty mieszkaniowe, osoby prawne, przedsiębiorcy, oraz (2) jednostki sektora finansów publicznych. Regulamin przewidywał wysokość dofinansowania do 45% udokumentowanych kosztów kwalifikowanych⁶⁷ realizacji przedsięwzięcia, jednak nie więcej niż 10 000 zł dla wspólnot mieszkaniowych i nie więcej niż 5 000 zł dla pozostałych beneficjentów.

(dowody: akta kontroli str. 804-811)

⁶⁵ Pisma z dnia 5 i 10 lutego 2015 r. (znak: OŚR.1610.1.18.2015.VIII.)

⁶⁶ Uchwała nr XLVIII/488/14 z dnia 28 lipca 2014 r.

⁶⁷ Dotacja może być udzielona wyłącznie na dofinansowanie kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia, poniesionych w okresie od dnia 1 stycznia 2011 r. do dnia 31 grudnia 2018 r., w szczególności: (1) demontażu palenisk węglowych, (2) zakupu i montażu nowego systemu ogrzewania, (3) zakupu, montażu, wymiany lub modernizacji instalacji (wraz z grzejnikami) związanej z nowym źródłem ogrzewania, (4) likwidacji, modernizacji lub budowy nowego systemu odprowadzania spalin niezbędnego do prawidłowego funkcjonowania nowego ogrzewania, (5) podłączenia do sieci ciepłowniczej w zakresie wykonania wewnętrznej instalacji centralnego ogrzewania z wyłączeniem węzła cieplnego, (6) zakupu i montażu instalacji odnawialnego źródła energii.

W celu sprawdzenia prawidłowości przyznania i rozliczenia dotacji udzielonych w okresie objętym kontrolą w ramach PONE, przeprowadzono badanie na wybranej próbie⁶⁸ beneficjentów. W wyniku badania ustalono, że:

- wnioski o udzielenie dotacji były kompletne (zawierały wszystkie wymagane dokumenty), zostały złożone w wymaganej formie i terminie oraz przez osoby upoważnione;
- zapewniono równe traktowanie beneficjentów podczas realizacji PONE;
- prawidłowo rozliczono zrealizowane projekty, zarówno pod względem formalnym, jaki i finansowym, a także w zakresie uzyskanych efektów rzeczowych i ekologicznych;
- przewidziano i dokonano sprawdzenia (kontroli) faktycznej instalacji urządzeń grzewczych wykorzystywanych przez beneficjentów udzielonej dotacji poprzez komisyjne wizytacje w lokalach i sporządzenie protokołu realizacji zadań.

(dowody: akta kontroli str. 886-910)

9. W ramach ochrony powietrza polegającego na zmianie ogrzewania opartego na paliwie stałym na ogrzewanie ekologiczne, w ramach PONE od czerwca 2015 r. przyjmowane były wnioski o udzielenie dotacji na podstawie Regulaminu, na realizację zadań polegających na zamianie ogrzewania opartego na paliwo stałe na ogrzewanie ekologiczne. Regulamin zawiera zapisy określające, że wnioski rozpatrywane będą według następujących kryteriów:

- 1) termin i poprawność złożenia wniosku,
  - 2) wielkość efektu ekologicznego osiągniętego poprzez realizację przedsięwzięcia.
- Obowiązujący Regulamin nie przewidywał możliwości wybierania projektów na podstawie kryteriów efektywności kosztowej w powiązaniu z efektem ekologicznym.

W okresie objętym kontrolą na zadania wymiany systemów ogrzewania w ramach PONE wydatkowano ogółem 5 000,9 tys. zł⁶⁹, z czego 1 080,8 tys. zł pochodziło ze środków własnych Gminy Legnica, natomiast 739,5 tys. zł pochodziło z WFOŚiGW⁷⁰. Pozostała część wydatków był to wkład własny beneficjentów. W wyniku realizacji tych zadań zlikwidowano 832 źródła opalane paliwem stałym w 415 lokalach.

(dowody: akta kontroli str. 604-609, 812-885, 911)

10. W badanym okresie WIOŚ nie przeprowadził w Urzędzie kontroli w zakresie realizacji działań przewidzianych w POP.

(dowody: akta kontroli str. 586)

11. Wartość średnia stężenia rocznego pyłu PM10 na terenie Miasta Legnica wyniosła 37,5 µg/m³ w 2014 r., 35,1 µg/m³ w 2015 r. oraz 35,7 µg/m³ w 2016 r. (poziom dopuszczalny 40 µg/m³), co stanowiło odpowiednio 93,8%, 87,8% i 89,3% wartości normatywnej. Stężenie średnioroczne pyłu PM2,5 wynosiło w badanym okresie 26,6, 22,9 i 25,2 µg/m³ (poziom dopuszczalny 25 µg/m³), tj. odpowiednio 106,4%, 91,6%, 100,8% wartości normatywnej. Z kolei stężenie średnioroczne B(a)P wyniosło 6,2, 5,5 i 6,0 ng/m³ (poziom docelowy 1 ng/m³), co w odniesieniu do wartości normatywnej stanowiło 620%, 550% i 600%. Liczba dni z przekroczeniami stężeń dobowych PM10 wyniosła w ww. okresie 80, 69 i 62 dni, co stanowiło odpowiednio 228,6%, 197,1%, 177,1% wartości normatywnej (poziom dopuszczalny 35 dni).

⁶⁸ Doboru próby dokonano w sposób celowy - po pięć przypadków udzielenia dotacji o najwyższej i najniższej wartości.

⁶⁹ Tj. 1 459,0 tys. zł w 2015 r., 2 777,3 tys. zł w 2016 r. i 764,6 tys. zł w I połowie 2017 r.

⁷⁰ Umowa dotacji nr 312/D/OA/LG/2015 oraz pożyczki nr 313/P/OA/LG/2015 z dnia 2 grudnia 2015 r. na dofinansowanie przedsięwzięcia „Realizacja PONE na terenie Legnicy – likwidacja niskiej emisji w rejonie ulicy Głogowskiej i w obiektach użyteczności publicznej Gminy Legnica”. Środki pochodzące w ramach Programu KAWKA – Likwidacja niskiej emisji wspierająca wzrost efektywności energetycznej i rozwój rozproszonych odnawialnych źródeł energii.

Na terenie Miasta Legnica w 2016 r. nie wykazano przekroczeń poziomów dopuszczalnych lub docelowych następujących substancji zanieczyszczających powietrze: dwutlenku siarki (SO₂), dwutlenku azotu (NO₂), benzenu (C₆H₆), tlenku węgla (CO), ozonu (O₃), pyłu zawieszonego PM_{2,5}, metali oznaczanych w pyłe PM₁₀: kadmu (Cd), niklu (Ni) i ołowiu (Pb). Stwierdzono natomiast wysoki poziom zapylenia powietrza: ponadnormatywne wartości stężeń średniodobowych pyłu zawieszonego PM₁₀ (więcej niż dopuszczalne 35 dni – stacja pomiarowa WIOŚ przy al. Rzeczypospolitej wykazała 62 dni z przekroczeniem normy⁷¹ dobowej), średnie stężenia pyłu PM₁₀ w sezonie grzewczym były ok. 2-krotnie wyższe niż w sezonie pozagrzewczym. Stwierdzono także wysoki poziom wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA) w powietrzu: przekroczenie poziomu docelowego B(a)P (zmierzone stężenie średnioroczne wynosiło 600% poziomu docelowego⁷²), średnie stężenia B(a)P w sezonie grzewczym były ok. 12-krotnie wyższe niż w pozagrzewczym. Ponadto stwierdzono wysoki poziom arsenu oznaczanego w pyłe PM₁₀: przekroczenie poziomu docelowego arsenu (zmierzone stężenie średnioroczne wynosiło 290% poziomu docelowego⁷³), stężenia arsenu w sezonie grzewczym i pozagrzewczym utrzymywały się na podobnym poziomie. W odniesieniu zmiany jakości powietrza w latach 2014-2016 w strefie miasta Legnica można zaobserwować:

- niskie stężenia dwutlenku siarki SO₂ oraz widoczne od 2014 r. obniżenie poziomu tej substancji w powietrzu; zmierzone w 2016 r. stężenia SO₂ stanowiły 80% stężeń z 2014 r.;
- utrzymywanie się średniorocznych stężeń dwutlenku azotu na podobnym poziomie ok. 50% poziomu dopuszczalnego;
- utrzymywanie się i brak wyraźnej zmienności stężeń tlenku węgla;
- obniżenie średniorocznego poziomu stężeń benzenu – zmierzone w 2016 r. stężenia benzenu stanowiły 56% stężeń z 2014 r.;
- obniżenie o ok. 5% średniorocznego poziomu stężeń pyłu zawieszonego PM₁₀ i PM_{2,5} oraz o ok. 29% liczby dni z przekroczeniami poziomu dopuszczalnego średniodobowego pyłu PM₁₀;
- brak widocznego trendu zmian stężeń średniorocznych benzo(a)pirenu;
- obniżenie średniorocznego poziomu stężeń ołowiu, niklu i kadmu oznaczanych w pyłe PM₁₀ – w porównaniu do 2014 r. zmierzone w 2016 r. stężenia ołowiu stanowiły 82% stężeń z 2014 r., kadmu - 78% i niklu - 75%;
- wzrost średniorocznych stężeń arsenu – zmierzone w 2016 r. stężenia arsenu stanowiły 158%⁷⁴ zmierzonych stężeń w 2014 r.

Podkreślić jednak należy, że powyższe porównanie przeprowadzono w perspektywie krótkookresowej, a lata 2014-2016 były relatywnie cieplejsze niż bezpośrednio poprzedzające okresy i charakteryzowały się dużą dynamiką warunków anemologicznych (wietrznych), co nie sprzyjało występowaniu poważniejszych epizodów wysokich stężeń pyłu.

(dowody: akta kontroli str. 625-641, 912, 1544-1576, 1694-1731)

⁷¹ Średni 24-godzinny poziom dopuszczalny PM₁₀, ze względu na ochronę zdrowia ludzi – 50 µg/m³.

⁷² Średnioroczny poziom docelowy benzo(a)pirenu, ze względu na ochronę zdrowia ludzi – 1 ng/m³.

⁷³ Średnioroczny poziom docelowy arsenu, ze względu na ochronę zdrowia ludzi – 6 ng/m³.

⁷⁴ Z poziomu 11 ng/m³ w 2014 r. do 17,41 ng/m³ w 2016 r. W porównaniu do 2005 r. zmierzone stężenia arsenu w 2016 r. wzrosły o 127%

III.4. Inne zadania sprzyjające poprawie jakości powietrza

12. Działania podjęte w Urzędzie w latach 2014-2017 (I poł.) w celu poprawy jakości powietrza prowadzone były w ramach POP (m.in. kampania edukacyjna w ramach ogólnopolskiego programu, którego celem jest walka z zanieczyszczeniem powietrza w miastach, w których regularnie odnotowywane są przekroczenia dopuszczalnego stężenia pyłów (dalej: „program *Kawka*”) oraz wykonanie bazy danych źródeł emisji /inwentaryzacja/ występujących na terenie Miasta Legnica). Dodatkowo (poza POP) na rzecz poprawy powietrza podjęto następujące działania: [1] od dnia 1 stycznia 2014 r. wprowadzono strefy płatnego parkowania pojazdów samochodowych na drogach publicznych, dzięki której osoby korzystające z pojazdów z napędem elektrycznym bądź hybrydowym były uprawnione do bezpłatnego parkowania (od dnia 22 lutego 2017 r.), [2] w 2016 r. uruchomiono Program pn. „*Legnicki Rower Miejski*” (dalej: „LRM”) promujący jazdę rowerem jako najbardziej przyjaznym dla środowiska środkiem transportu miejskiego⁷⁵, [3] w latach 2014-2017 zawarto porozumienia międzygminne dotyczące obsługi podmiejskich linii autobusowych, co miało na celu ograniczenie liczby samochodów wjeżdżających do Legnicy⁷⁶.

(dowody: akta kontroli str.1016, 1020, 1023-1036, 1407-1485, 1593-1631, 1632)

13. Prezydent Miasta wyjaśnił, że w latach 2014-2017 (I półrocze), Miasto Legnica nie ustanowiło programu osłonowego zapewniającego dopłaty do wyższych cen nośników energii po wymianie niskosprawnych kotłów na kotły nowszej generacji, przy czym możliwość taka będzie w przyszłości rozważana. Podał również, że przy przyznawaniu środków finansowych na zakup opału przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Legnicy nie określa się warunku dotyczącego jakości opału.

(dowody: akta kontroli str.1016)

14. Miasto Legnica podjęło działania w celu włączenia Wojewódzkiego Przedsiębiorstwa Energetyki Ciepłej w Legnicy S.A. (dalej: „WPEC”)⁷⁷ w działania na rzecz redukcji emisji zanieczyszczeń powietrza tj.: [1] wspólnie, w dniach od dnia 30 marca 2016 r. do dnia 14 kwietnia 2016 r. przeprowadzono zajęcia edukacyjne dla dzieci z legnickich szkół podstawowych pn. „*Drzwi Otwarte Ciepłowni (w ramach kampanii edukacyjnej Programu Kawka)*”⁷⁸, [2] pracownicy WPEC uczestniczyli w spotkaniach z mieszkańcami (Program Kawka), podczas których prezentowano warunki i zasady podłączenia nieruchomości do sieci ciepłowniczej, a także omówiono źródła niskiej emisji w mieście, przedstawiono zagrożenia z nią związane, zasady obowiązujące w ramach programu Kawka oraz celowość prowadzonej na terenie Miasta Legnica inwentaryzacji⁷⁹ oraz [3] przedstawiciele WPEC wygłaszając referat wzięli czynny udział w konferencji pn. „*Legnica w trosce o jakość powietrza*”, która odbyła się 12 kwietnia 2016 r. Wszystkie wskazane powyżej działania podejmowano w ramach niesformalizowanej współpracy z WPEC.

(dowody: akta kontroli str.1016-10171051-1054)

⁷⁵ Dane dotyczące LRM: [1] okresy działania: od 18 sierpnia do 15 listopada 2016 r. (pilotaż) oraz od 28 kwietnia do 30 listopada 2017 r., [2] liczba udostępniionych w mieście stacji: 4 (w 2016 r.) i 8 (w 2017 r.), [3] liczba rowerów: 21+1 zapasowy (w 2016 r.) i 64 +2 zapasowe + 5 dziecięcych (w 2017 r.), [4] łączna liczba wypożyczeń: 4 364 (w 2016 r.) i 41 061 (w 2017 r.), [5] średnia miesięczna liczba wypożyczeń: 1 454 (w 2016 r.) i 5 866 (w 2017 r.), [6] średnia dzienna liczba wypożyczeń na rower: 2,3 (w 2016 r.) i 3 (w 2017 r.), [7] liczba użytkowników: 1 144 (w 2016 r.) i 3 556 (w 2017 r.)

⁷⁶ [1] porozumienie z gminą Miłkowice – zawierane od 1 sierpnia 2012 r. na każdy kolejny rok kalendarzowy (dot. obsługi linii autobusowej nr 27 relacji Legnica Pętla Domejki – Ulesie); [2] porozumienia z: Gminą Kunice (od 11 września 2017 r. - obsługa linii autobusowej nr 23 i 10) oraz Miastem i Gminą Prochowice (od 1 września 2017 r. - obsługa linii autobusowej nr 10).

⁷⁷ Na terenie Miasta Legnicy ciepło systemowe dostarczane jest przez WPEC, którego właścicielem jest lubińska spółka „Energetyka”, należąca do Grupy Kapitałowej KGHM Polska Miedź S.A.

⁷⁸ W zajęciach brali uczniowie 11 szkół podstawowych tj. 22 grupy liczących do 25 uczniów

⁷⁹ Zorganizowano dwa spotkania z mieszkańcami w dniach: 28 stycznia 2016 r. i 10 marca 2016 r., w których uczestniczyło odpowiednio 17 (28 stycznia 2016 r.) i 6 (10 marca 2016 r.) osób.

15. W latach 2014-2017 (I półrocze) Straż Miejska w Legnicy przeprowadziła 1 685 kontroli⁸⁰ w zakresie prawidłowości stosowania paliw stałych w instalacjach grzewczych. Mimo że podczas przeprowadzonych kontroli Straż Miejska nie pobierała próbek z palenisk domowych, to w 388 przypadkach⁸¹ stwierdzono nieprawidłowości w postaci spalania odpadów w tych paleniskach i nałożono 118 kar⁸² pieniężnych na łączną kwotę 14,6 tys. zł⁸³. Prezydent Miasta Legnicy podał, że w latach 2014-2017 nie zarejestrowano skarg mieszkańców Miasta związanych z niską emisją.

(dowody: akta kontroli str.501-502,506-507)

16. W okresie lat 2014-2017 (I półrocze) Gmina dysponowała 440 w 2014 r. oraz 368 w I pół. 2017 r. obiektami komunalnymi⁸⁴, w tym 93 w 2014 r. i 91 w I pół. 2017 r. obiektami użyteczności publicznej. Obiekty te wykorzystywały następujące rodzaje ogrzewania (nośniki energii do ogrzewania):

- paliwo stałe – 338 w 2014 r. i 275 w I pół. 2017 r. obiektów komunalnych, w tym pięć w 2014 r. i dwa w I pół. 2017 r. obiektów użyteczności publicznej,
- gaz - 16 w 2014 r. i 14 w I pół. 2017 r. obiektów komunalnych, w tym 15 w 2014 r. i 13 w I pół. 2017 r. obiektów użyteczności publicznej,
- olej opałowy – dwa w 2014 r. obiektów użyteczności publicznej⁸⁵
- energia elektryczna – trzy w 2014 r. i dwa w I pół. 2017 r., w tym dwa w 2014 r. i jeden w I pół. 2017 r. obiektów użyteczności publicznej,
- ciepło sieciowe – 71 w 2014 r. i 77 w I pół. 2017 r., w tym 69 w 2014 r. i 75 w I półroczu 2017 r. obiektów użyteczności publicznej.

(dowody: akta kontroli str.1182)

W kontrolowanym okresie Gmina dokonała zmian w zakresie wykorzystywanych źródeł ogrzewania (na ciepło sieciowe)⁸⁶ w 10 obiektach komunalnych (koszt: 527,0 tys. zł), w tym w dwóch obiektach mieszkalno-usługowych (koszt: 232,6 tys. zł)⁸⁷ oraz ośmiu obiektach użyteczności publicznej (koszt: 294,4 tys. zł)⁸⁸. Tylko w przypadku dwóch obiektów mieszkalno-usługowych⁸⁹, w których dokonano jednocześnie termomodernizacji, określono efekt ekologiczny, który w wyniku realizacji inwestycji uzyskano, tj. oszczędność w wysokości 250,94 GJ/rok (ul. Głogowskiej 10) oraz 288,91 GJ/rok (ul. Głogowska 71).

Gmina przeprowadziła również termomodernizację w 12 obiektach komunalnych⁹⁰ (koszt: 2 301,5 tys. zł)⁹¹, a w przypadku dwóch obiektów użyteczności publicznej⁹² taką termomodernizację zaplanował oraz wykonał jej dokumentację (koszt 30,0 tys.

⁸⁰ W tym: 51 w 2014 r., 87 w 2015 r., 1 430 w 2016 r. i 117 w I półroczu 2017 r.

⁸¹ W tym: 51 w 2014 r., 87 w 2015 r., 133 w 2016 r. i 117 w I półroczu 2017 r.

⁸² W tym: 18 w 2014 r., 40 w 2015 r., 48 w 2016 r. i 12 w I półroczu 2017 r.

⁸³ W tym: 2,4 tys. zł w 2014 r., 4,5 tys. zł w 2015 r., 6,1 tys. zł w 2016 r. i 1,6 w I półroczu 2017 r.

⁸⁴ Obiekty mieszkalno-usługowe oraz użyteczności publicznej, w których Urząd miał 100% udziałów

⁸⁵ W I półroczu 2017 r. nie wystąpiły obiekty komunalne wykorzystujące olej opałowy do ogrzewania

⁸⁶ Wskazane liczby zmian w zakresie źródeł ogrzewania, z uwagi na zmiany własnościowe (całych obiektów, jak i poszczególnych lokali w obiektach komunalnych), nie stanowią odzwierciedlenia wskazanej wyżej różnicy między liczbą obiektów komunalnych, w tym użyteczności publicznej wykazywanych w 2014 r. a liczbą tych obiektów w I półroczu 2017 r.

⁸⁷ Z paliwa stałego – środki z WFOŚiGW.

⁸⁸ Z: [a] energii elektrycznej – jeden obiekt (koszt: 104,92 tys. zł – środki własne), [b] gazu – jeden obiekt (bezkosztowo – koszty przyłączenia poniósł WPEC), [c] oleju opałowego – trzy obiekty (koszt: 87,0 tys. zł – środki własne), [d] paliwa stałego – trzy obiekty (koszt: 102,4 tys. zł – środki własne i z WFOŚiGW)

⁸⁹ Ul. Głogowska 10 i ul. Głogowska 71.

⁹⁰ W tym w dwóch, których dokonano zmian w zakresie wykorzystywanych źródeł ogrzewania (ul. Głogowska 10 i ul. Głogowska 71), o których mowa powyżej.

⁹¹ W tym: [1] w czterech obiektach mieszkalno-usługowych - koszt: 1 596 tys. zł, przy czym w przypadku: [a] dwóch obiektów zlokalizowanych przy ul. Głogowskiej 10 i ul. Głogowskiej 71 źródłem wydatków w wysokości 1 495 tys. zł były środki własne i z WFOŚiGW, [b] dwóch obiektów zlokalizowanych przy ul. Kartuskiej 7 i ul. Kartuskiej 26 – tylko środki własne, [2] w ośmiu obiektach użyteczności publicznej - koszt: 705,5 tys. zł źródłem finansowania wydatków były środki własne.)

⁹² Przychodni zlokalizowanych przy ul. Tatrzańskiej 2 i ul. Biegunowej 2.

zł). Tylko w przypadku dwóch obiektów mieszkalno-usługowych dokonując termomodernizacji określono efekt ekologiczny, o czym mowa powyżej.

Zrealizowano także zadania dotyczące termomodernizacji ramach projektów: [1] „Odnowa zdegradowanych obszarów miejskich w rejonie ul. H. Pobożnego – renowacja części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych” – 12 obiektów (koszt zadania: 2 353,0 tys. zł)⁹³ oraz [2] „Rewitalizacja zdegradowanych obszarów Zakaczwawia” – pięć obiektów mieszkalnych (koszt: 200,0 tys. zł)⁹⁴. Poniesione koszty rozliczono w podziale na poszczególne zadania, bez ich przydzielenia do poszczególnych obiektów.

(dowody: akta kontroli str.1183-1190, 1226)

17. W latach 2014-2017 (I półrocze) Gmina przeprowadziła następujące działania informacyjno-edukacyjne dotyczące szkodliwości zanieczyszczeń powietrza:

- 1) w ramach realizacji POP (działanie dwunaste) pn. *Edukacja ekologiczna*:
  - przeprowadzono akcje: edukacyjne przedszkoli i szkół podstawowych (2014 r. i 2016 r.)⁹⁵, szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych (2014 r., 2016 r.)⁹⁶, Straży Miejskiej (2016 r.)⁹⁷ oraz uświadamiające podczas kontroli budynków mieszkalnych (lata 2015-2016)⁹⁸,
  - zorganizowano i przeprowadzono konkursy: na hasło dotyczące segregacji odpadów (2015 r.); pn. „*Legnica segreguje*”⁹⁹ (2015 r.); dotyczący ponownego wykorzystania niektórych odpadów¹⁰⁰ (2015 r.),

⁹³ Dotyczyło to budynków położonych przy ul. ul. H. Pobożnego 1, ul. B. Chrobrego 8, 9, ul. H. Pobożnego 18a, 18b, 19, 20, 21, 22, ul. H. Pobożnego 13, 14, 15 a inwestycję sfinansowano ze środków własnych.

⁹⁴ Renowacja części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych przy ul. Kościelnej 2, Kamiennej 2a, 4, 5, 6. Inwestycję sfinansowano ze środków własnych.

⁹⁵ Omówienie, w ramach podstawy programowej: [1] szkodliwości spalania odpadów w paleniskach domowych, [2] korzystania z alternatywnego systemu transportu, [3] nowych rozwiązań dot. zaopatrzenia gospodarstw domowych w energię cieplną i elektryczną.

⁹⁶ M.in.: [1] Zespół Szkół Samochodowych w Legnicy (2014 r.): [a] udział w projekcie *Dziękuję nie truję* (rozміszczenie plakatów, zachęcanie rodziny i znajomych do obserwowania okolicy), [b] udział w akcji *Zrób dym* (umieszczanie zdjęć zadymionych okolic Legnicy na Facebooku, udział w konkursie chemiczno-ekologicznym); [2] Zespół Szkół Rolniczych w Legnicy (2014 r.): [a] szkolne kampanie edukacyjno-informacyjne nt. wyeliminowania spalania odpadów i ograniczenia spalania pozostałości roślinnych, korzyści z selektywnej zbiórki odpadów oraz wpływu źródeł emisji na jakość powietrza i stan zdrowia ludzi, [b] programy edukacyjne skierowane do uczniów (*Ograniczenie niskiej emisji dla Legnicy oraz Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w celu obniżenia kosztów eksploatacyjnych ogrzewania niskoemisyjnego*), [c] projekty z udziałem uczniów i nauczycieli (*Współpraca uczniów szkół zawodowych i pracodawców w poszukiwaniu rozwiązań dla klimatu, Opracowanie i pilotażowe wdrożenie programu doskonalenia zawodowego w zakresie odnawialnych źródeł energii w przedsiębiorstwach dla nauczycieli szkół zawodowych*), [d] wycieczki edukacyjne organizowane przez szkołę i miasto (*Zakład Oczyszczalni Ścieków w Legnicy, Sortownia Odpadów Komunalnych, Przedsiębiorstwo Utylizacji Odpadów Niebezpiecznych Szczedrzykowice*), [e] akcje plakatowe (*Sprzątanie Ziemi, Dzień Czystego Powietrza, Europejski Dzień bez Samochodu, Międzynarodowy Dzień Ziemi*), [f] działania i inicjatywy długoterminowe, tj. monitorowanie zużycia paliwa gazowego i energii elektrycznej w ramach programu zainicjowanego przez miasto, propagowanie komunikacji rowerowej (postawienie na posesji szkoły stojaków na rowery), selektywna zbiórka odpadów i surowców wtórnych; [3] Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 4 w Legnicy (2014 r.): [a] konkursy ekologiczne, [b] realizacja szkolnego programu *Ekologia i ochrona środowiska* (uświadczenie młodzieży o szkodliwości zanieczyszczenia wody i spalania odpadów w paleniskach domowych), [c] prowadzenie lekcji wychowawczych nt. ochrony środowiska, [d] wycieczki edukacyjne m.in. do Oczyszczalni Ścieków, Laboratorium wody, Stacji SANEPID Huty Miedzi (Wydziału Badań Jakości); [4] Centrum Kształcenia Praktycznego (2016 r.) – stała akcja instruktazowa przed rozpoczęciem zajęć nt. potrzeby wyłączenia zbędnego oświetlenia, oszczędzania ogrzewania, wody, ciepła; [5] Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego (2016 r.): [a] prowadzenie gazetki ściennej pn. *Sam to wdychasz*, [b] organizacja szkolnej olimpiady ekologicznej, [c] akcja pn. *Sposoby pozyskiwania energii a środowisko przyrodnicze* (akcja realizowana na lekcjach chemii) [6] Gimnazjum nr 5 (2016 r.): [a] akcje edukacyjne prowadzone na lekcjach biologii, chemii i fizyki, [b] uczestnictwo w konkursie *Ekocyfcieli*, [c] uczestnictwo w projektach pn. *Przyjazna energia* (przekaz wiedzy teoretycznej oraz udział w warsztatach terenowych), *Chrońmy klimat* (przekaz wiedzy teoretycznej oraz udział w zajęciach praktycznych); [7] II Liceum Ogólnokształcące (2016 r.): [a] realizacja programu *Rower w codziennej komunikacji*, [b] segregacja odpadów (cała społeczność szkolna),

⁹⁷ Wśród seniorów, uczestników Warsztatów Terapii zajęciowej oraz uczniów szkół podstawowych.

⁹⁸ Podczas przeprowadzanych wraz z funkcjonariuszami Straży Miejskiej kontroli: [a] pouczano użytkowników pieców opalanych paliwem stałym o zakazie spalania odpadów i szkodliwości takiego działania dla środowiska. [b] przekazywano mieszkańcom ulotki i materiały edukacyjne.

⁹⁹ Skierowany do uczniów szkół ponadgimnazjalnych.

- wygłoszono prelekcje pn. „Selektywna zbiórka odpadów komunalnych”¹⁰¹ (2015 r.) oraz przeprowadzono lekcje edukacyjne w Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych w Legnicy (2015 r.),
- upowszechniono materiały edukacyjne¹⁰² (2015 r.),
- uruchomiono (na stronie internetowej Miasta) stałą prezentację wyników pomiarów zanieczyszczeń powietrza dokonywanych w stacji automatycznych pomiarów zlokalizowanej w Legnicy przy al. Rzeczypospolitej 10/12¹⁰³ (2016 r.),
- zorganizowano Ogólnopolską Konferencję pn. „Gospodarka Odpadami Komunalnymi – Legnica Smart City 2016. II Ponadregionalna wymiana doświadczeń”¹⁰⁴ (2016 r.),
- wdrożono aplikację internetową pn. „Legnica segreguje” tj. darmowe oprogramowanie¹⁰⁵ umożliwiające mieszkańcom zapoznanie się z harmonogramem wywozu odpadów komunalnych (2016 r.)¹⁰⁶.

(dowody: akta kontroli str. 719-722, 750-753, 787-793)

2) w związku z Programem *Kawka*, tj. projektem realizowanym w ramach przedsięwzięcia *Przeprowadzenie Kampanii edukacyjnej zgodnie z zdaniem: Realizacja PONE na terenie Legnicy – likwidacja niskiej emisji w rejonie ulicy Głogowskiej i w obiektach użyteczności publicznej Gminy Legnica* (koszt: 135,5 tys. zł¹⁰⁷):

- zaprojektowano, wykonano i/lub opracowano: ulotki, broszury, naklejki, plakaty, roll-up’y, filmy edukacyjne, spot radiowy, trzy artykuły prasowe,
- dostarczono gadżety promocyjne ze odpowiednim znakowaniem,
- zaprezentowano zdjęcia dotyczące niskiej emisji¹⁰⁸ oraz spoty filmowe poruszające ten temat,
- koordynowano imprezę pn. *Dni otwarte Ciepłowni* oraz wizyty w kotłowniach lokalnych,
- przeprowadzono: szkolenie dla nauczycieli z zakresu likwidacji niskiej emisji¹⁰⁹ oraz konferencję pn. *Ogólnopolska Konferencja Legnica w trosce o jakość* na potrzeby której uruchomiono infolinię,
- zorganizowano: dwa spotkania z mieszkańcami, wystawę poświęconą spalaniu odpadów w okresie grzewczym, ekoakcję dla dzieci, w ramach której przeprowadzono konkurs oraz dwa happeningi

¹⁰⁰ Ogłoszony na stronie Facebook Miasta Legnicy.

¹⁰¹ Skierowane do młodzieży ze: [1] Szkoły Podstawowej nr 9, w ramach tygodnia kultury ekologicznej *Międzynarodowego Tygodnia Matki Ziemi* (kwiecień 2015 r.), [2] Zespołu Szkół Muzycznych w Legnicy (czerwiec 2015 r.)

¹⁰² Udostępnione: [1] podczas festynu z okazji IX rocznicy powstania Katolickiej Szkoły Podstawowej im. Św. Rodziny w Legnicy, [2] na zajęciach edukacyjnych prowadzonych przez pracowników Straży Miejskiej.

¹⁰³ Stacja należy do wojewódzkiej sieci monitoringu jakości powietrza prowadzonej przez WIOŚ we Wrocławiu. Aktualizacja danych następuje co godzinę. W informacji podawane są: [1] ogólny indeks jakości powietrza, obliczany na podstawie wyników pomiarowych dot. kilku zanieczyszczeń, [2] indywidualne indeksy jakości powietrza dla poszczególnych zanieczyszczeń.

¹⁰⁴ [1] Cele: [a] wymiana doświadczeń między przedstawicielami samorządu terytorialnego, przedsiębiorców z branży odpadowej oraz przedstawicielami organizacji pożytku publicznego, [b] wypracowanie rozwiązań służących podniesieniu świadomości ekologicznej społeczeństwa oraz poprawie stanu środowiska naturalnego; [2] przebieg: [a] omówiono prawne aspekty gospodarki odpadami komunalnymi, skutki społeczne i zdrowotne spalania odpadów oraz model gospodarki o obiegu zamkniętym – circular economy, [b] zapoznanie uczestników z ofertami przedsiębiorstw związanych z gospodarką odpadami.

¹⁰⁵ Na urządzenia mobile działające w oparciu o systemy iOS, Android lub Windows.

¹⁰⁶ Automatycznie generuje harmonogram wywozu odpadów komunalnych dla wprowadzonego adresu i przypomina o nadchodzących terminach w tym zakresie.

¹⁰⁷ W tym: 74,5 tys. zł – środki własne, 61,0 tys. zł – WFOŚiGW.

¹⁰⁸ 10 posterów ze zdjęciami dotyczącymi problemu niskiej emisji na wystawie zorganizowanej w Galerii Ferio w dniach 6-22 kwietnia 2016 r.. Zdjęcia posterów prezentowano również na ekranie w przerwach podczas konferencji pn. *Legnica w trosce o jakość powietrza* (12 kwietnia 2016 r..)

¹⁰⁹ Szkolenie odbyło się 30 marca 2016 r.; brało w nim udział 21 nauczycieli z legnickich szkół podstawowych; na jego potrzeby przygotowano materiały szkoleniowe zawierające scenariusze zajęć (100 szt..)

- 3) opracowano i wdrożono ulotkę (5 tys. szt.) na temat szkodliwości spalania odpadów (koszt: 1,7 tys. zł)¹¹⁰,
  - 4) uruchomiono, za pośrednictwem LPGK stałe komunikaty o stanie powietrza na elektronicznych tablicach informacyjnych znajdujących się nad głównymi ulicami miasta (bezkosztowo),
  - 5) przystąpiono do projektu pn. „System prognoz stężeń zanieczyszczeń powietrza i warunków biometeorologicznych jako element oceny jakości życia, w ramach którego Uniwersytet Wrocławski”¹¹¹ umieścił tablicę informacyjną przedstawiającą prognozowaną jakość powietrza (bezkosztowo),
- Nie dokonywano ewaluacji zrealizowanych działań.

(dowody: akta kontroli str.1037-1063,1191,1134-1135, 1227-1230)

18. Wysokość dochodów z tytułu opłat za korzystanie ze środowiska i administracyjnych kar pieniężnych wyniosła w latach 2014-2016 łącznie 6 655,4 tys. zł¹¹², w tym: [1] na szczeblu gminy – 5 082,7 tys. zł (1 909,6 tys. zł w 2014 r., 1 583,6 tys. zł w 2015 r. i 1 589,5 tys. zł w 2016 r.)¹¹³, [2] na szczeblu powiatu – 1 572,7 tys. zł. (575,6 tys. zł w 2014 r., 498,8 tys. zł w 2015 r., 498,3 tys. zł w 2016 r.)¹¹⁴. Na ochronę przed zanieczyszczeniami przeznaczono łącznie (tylko na szczeblu gminy) 1 198,4 tys. zł, w tym: 0,0 tys. zł w 2014 r., 569,0 tys. zł w 2015r., 629,4 tys. zł w 2016 r., tj. [1] w stosunku do łącznych wpływów gminy i powiatu - 18,0% w latach 2014-2016, w tym: 0,0% w 2014 r., 27,3% w 2015 r., 30,1% w 2016 oraz [2] w stosunku do wpływów gminy - 23,6% w latach 2014-2016, w tym: 0,0% w 2014 r., 35,9% w 2015 r., 39,6% w 2016 r.

(dowody: akta kontroli str.1192-1197)

19. W latach 2014-2017 (I półrocze) w Legnicy Urząd nie pobierał opłaty miejscowej, o której mowa w art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 12 stycznia 1991 o *podatkach i opłatach lokalnych*¹¹⁵.

(dowody: akta kontroli str.1017)

20. W latach 2014-2017 (I półrocze), w celu poprawy jakości powietrza, zawarto porozumienia międzygminne dotyczące obsługi transportu zbiorowego, mające na celu ograniczenie liczby samochodów wjeżdżających do Legnicy (co opisano we wcześniejszej części niniejszego wystąpienia pokontrolnego). Ponadto: [1] Urząd był jednym z inicjatorów prac nad uchwałą Sejmiku Dolnośląskiego w sprawie *wprowadzenia na obszarze województwa dolnośląskiego z wyłączeniem Gminy Miejskiej Wrocław i uzdrowisk, ograniczeń w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw*¹¹⁶ (Prezydent Miasta Legnicy w dniu 11 grudnia 2015 r. złożył do Marszałka Województwa Dolnośląskiego wniosek o określenie ograniczeń w zakresie spalania paliw stałych na terenie Miasta Legnica, a przedstawiciel Miasta Legnicy brał udział w pracach Zespołu roboczego ds. jakości powietrza w województwie dolnośląskim, prezentując m.in. doświadczenia Urzędu w zakresie tworzenia bazy inwentaryzacji źródeł niskiej emisji), [2] w dniu 28 listopada 2016 r. Gmina Legnica zawarła porozumienie z WIOŚ, którego przedmiotem było określenie zasad współpracy dotyczącej ochrony powietrza na terenie Miasta Legnica, w szczególności w zakresie zadań związanych

¹¹⁰ Dwa zlecenia na: [1] wykonanie projektu graficznego ulotki nt. szkodliwości spalania odpadów (1,2 tys. zł) oraz [2] wykonanie nadruku i złożenia wraz z dostawą ww. ulotek (0,5 tys. zł.)

¹¹¹ W ramach Instrumentu Finansowego LIFE+ współfinansowanego przez Komisję Europejską oraz Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

¹¹² W tym: 2 087,8 tys. zł w 2014 r., 2 082,4 tys. zł w 2015, 2 485,2 tys. zł w 2016.

¹¹³ Wpływy: [1] z tytułu opłat wyniosły łącznie 5 082,1 tys. zł, 1 589,5 tys. zł w 2014, 1 583,0 tys. zł w 2015, 1 909,6 tys. zł w 2016, [2] z tytułu kar wyniosły łącznie 0,5 tys. zł, w tym 0,5 tys. zł w 2015.

¹¹⁴ Wpływy: [1] z tytułu opłat wyniosły łącznie 1 572,4 tys. zł w tym, 498,3 tys. zł w 2014, 498,5 tys. zł w 2015, 575,6 tys. zł w 2016, [2] z tytułu kar wyniosły łącznie 0,3 tys. zł, w tym 0,3 tys. zł w 2015 r.

¹¹⁵ Dz.U z 2017 r. poz.1785.

¹¹⁶ Uchwała z 30 listopada 2017 r. (Dz. Urz. Województwa Dolnośląskiego poz. 5155).

z monitoringiem i oceną jakości powietrza¹¹⁷, [3] nawiązano współpracę z Zakładem Klimatologii i Ochrony Atmosfery Uniwersytetu Wrocławskiego¹¹⁸, w wyniku której umieszczono tablicę informacyjną dotyczącą jakości powietrza, o czym mowa we wcześniejszej części niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

(dowody: akta kontroli str.1017-1018, 1153-1155, 1198-1199, 1136-1140, 1151-1152)

21. W kontrolowanym okresie Gmina Legnica otrzymała z Ministerstwa Środowiska zaproszenie do udziału w projekcie realizowanym przez Ministra pn. „Opracowanie planów adaptacji klimatów dla miast powyżej 100 tys. mieszkańców”. W wyniku powyższego zaproszenia w dniu 30 czerwca 2015 r. Gmina Legnica zawarła z Ministrem Środowiska porozumienie¹¹⁹ stanowiące deklarację jej udziału w ww. projekcie, a którego przedmiotem było opracowanie miejskich planów adaptacji do zmian klimatu, w tym przeprowadzenie strategicznych ocen oddziaływania na środowisko w celu zwiększenia odporności miast na negatywne skutki klimatu¹²⁰. Realizację Projektu podzielono na sześć etapów¹²¹, z czego do dnia zakończenia kontroli NIK, zakończono dwa, tj. [1] rozpoczęcie procesu opracowania *Miejskiego Planu Adaptacji*, [2] dokonano oceny podatności Miasta Legnica na zmiany klimatu.

(dowody: akta kontroli str.1018-1019, 1232, 1233-1264, 1265-1406)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W Legnicy nie objęto systemem zarządzania kryzysowego zagrożeń dotyczących zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego oraz przekroczeń w powietrzu poziomów substancji niebezpiecznych, zważywszy na zły stan powietrza atmosferycznego na obszarze Miasta (przedstawiany m.in. w Informacjach WIOŚ na temat stanu środowiska w Legnicy, Informacji WIOŚ o jakości powietrza na obszarze Miasta Legnica oraz przedstawionych w POP, a także PDK), tj. m.in.:
  - w Powiatowym Planie Zarządzania Kryzysowego dla Miasta Legnicy (dalej: „PPZK”) nie uwzględniono zagrożeń dotyczących zanieczyszczeń powietrza oraz przekroczeń w powietrzu poziomów substancji niebezpiecznych, pomimo pośredniego¹²² wskazania tego obszaru w art. 5 ust. 2 pkt 1 lit d) ustawy z dnia

¹¹⁷ W porozumieniu zobowiązano się do: [1] WIOŚ: [a] prowadzenia pomiarów jakości powietrza na terenie Miasta Legnica, [b] gromadzenia, przetwarzania i udostępniania wyników pomiarów, [c] prowadzenia wojewódzkiej bazy danych źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza, [d] opracowywania wyników i przygotowywania informacji oraz rocznych ocen jakości powietrza na terenie miasta Legnica; [2] Gmina Legnica: [a] przekazywania i aktualizacji danych z inwentaryzacji źródeł „niskiej” emisji z terenu Legnicy, [b] przekazywania danych dotyczących natężenia ruchu drogowego w Legnicy ze zintegrowanego systemu zarządzania ruchem i transportem publicznym, [c] przekazywania danych dotyczących działań ograniczających emisje zanieczyszczeń do powietrza na terenie Miasta Legnicy.

¹¹⁸ Działającym w ramach Instytutu Geografii i Rozwoju Regionalnego, Wydziału Nauk o Ziemi i Kształtowania Środowiska.

¹¹⁹ Nr DZR/U/18/2015.

¹²⁰ W porozumieniu zobowiązano się do: [1] Minister: [a] wystąpienia jako beneficjent Projektu z wnioskiem o dofinansowanie i zapewnienia finansowania Projektu, [b] przeprowadzenia postępowania o udzielenie zamówienia publicznego i wyboru wykonawcy Projektu, zlecenia wykonawcy opracowania planów oraz przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko tych planów, [c] koordynacji i nadzoru nad realizacją Projektu, [d] powołania i zapewnienia funkcjonowania Komitetu Monitorującego, [e] przekazania nieodpłatnie Gminie majątkowych praw autorskich do planu adaptacji do zmian klimatu dla Miasta Legnicy oraz prognozy oddziaływania na środowisko tego planu; [2] Gmina Legnica: [a] współpracy z Ministrem i z wykonawcą Projektu w celu realizacji Projektu, [b] udostępniania wykonawcy Projektu, w trakcie realizacji Projektu, danych, dokumentów, analiz będących w posiadaniu Gminy i niegenerujących dodatkowych kosztów po stronie Gminy, niezbędnych do realizacji Projektu, a także do umożliwienia w razie potrzeby oględzin i wizyt terenowych na nieruchomościach należących do zasobów Gminy, [c] wyznaczenia lidera Projektu po stronie Gminy, [d] udziału wraz z Ministrem w odbiorze od wykonawcy Projektu planu adaptacji do zmian klimatu dla Miasta Legnicy.

¹²¹ [1] rozpoczęcie procesu, [2] ocena podatności Miasta Legnica, [3] analiza ryzyka, [4] opracowanie opcji adaptacji, [5] ocena i wybór opcji, [6] przygotowanie dokumentu.

¹²² Według art. 92 ustawy *Prawo ochrony środowiska*, plany działań krótkoterminowych tworzy się dla tych obszarów, które mają problem z ponadnormatywnym zanieczyszczeniem powietrza.

26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym¹²³ (dalej: „ustawa o zarządzaniu kryzysowym”);

- na potrzeby PPZK nie opracowano w myśl art. 5 ust. 2 pkt 2 lit c) ustawy o zarządzaniu kryzysowym stosownych procedur reagowania kryzysowego dotyczących zanieczyszczenia powietrza oraz przekroczeń w powietrzu poziomów substancji niebezpiecznych, pomimo tego, iż w PPZK zamieszczono odwołanie (w formie załącznika) do Planu działań krótkoterminowych dla strefy Miasta Legnica (PDK) zgodnie z art. 5 ust. 2 pkt 1 lit d) ustawy o zarządzaniu kryzysowym;
- w latach 2014-2017 (I półrocze) na terenie Legnicy nie uruchamiano Planu działań krótkoterminowych w sytuacjach zanieczyszczenia powietrza, które pociągały za sobą konieczność wdrożenia zadań przewidzianych w PDK, o czym informował WIOŚ, m.in. za pośrednictwem systemu POZK¹²⁴, poczty elektronicznej oraz swojej strony internetowej; nie składano sprawozdań przewidzianych w PDK z podjętych działań krótkoterminowych.

Dyrektor Wydziału Zarządzania Kryzysowego i Obrony Cywilnej Urzędu wyjaśnił, że: (1) w PPZK nie uwzględniono, bezpośrednio po wprowadzeniu, uchwał Sejmiku Województwa Dolnośląskiego w sprawie działań krótkoterminowych dotyczących programu ochrony powietrza, które opracowane i wdrożone zostały w 2014 i 2015 r. ponieważ PPZK tworzony był w 2010 r.; (2) scenariuszem faktycznym jest stan, iż PDK stanowi załącznik do PPZK, co jest zgodne z zapisami prawa materialnego i aktów wykonawczych w tym zakresie, a w związku z brakiem procedur przekazanych przez organ nadrzędny kierownik PCZK¹²⁵ opracował i wprowadził w 2017 r. do użytku procedury wewnętrzne „Tryb i sposób ogłaszania o zaistnieniu przekroczeń jakości powietrza”; (3) w latach 2014-2016 trudno jest ustalić czy nie informowano odpowiednich jednostek, ponieważ nie zachowały się żadne pisma dotyczące przedmiotowej sprawy (z ustaleń wynika, iż korespondencję traktowano jako dokumentację nietworzącą akt sprawy (kategoria akt Bc) i niszczone po zakończeniu roku kalendarzowego), natomiast w przypadku wystąpienia alertu poziomu III w 2017 r. nie podjęto właściwych działań w związku z brakiem wykazanych wyżej procedur.

(dowody: akta kontroli str. 913-954, 1633-1693)

2. W sprawozdaniach z realizacji POP za lata 2014-2016 nie wykazywano wszystkich realizowanych zadań wpływających na ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza, w szczególności niektórych zadań związanych z termomodernizacją budynków, realizowanych w ramach PONE, które wpływają na ograniczenie emisji powierzchniowej, jak również zadań o wartości co najmniej 479,1 tys. zł, realizowanych w latach 2014-2015 związanych z rozwojem systemu ścieżek rowerowych i infrastruktury rowerowej (działanie dziesiąte POP).

Zastępca Prezydenta Miasta wyjaśniła, że brak w sprawozdaniach z POP danych dotyczących przeprowadzonych prac termomodernizacyjnych wynika z tego, że organ sprawozdaje informacje z realizacji zadań na podstawie tabel sprawozdawczych zatwierdzonych w POP, a układ tabeli sprawozdawczej nie przewiduje (nie daje możliwości) wykazania ww. danych - w tabeli przewidziano wykazanie działań poniesionych na zmianę systemu ogrzewania. Dodatkowo wyjaśniła, że Zarząd Dróg Miejskich w Legnicy skorygował sprawozdania jednostkowe w ramach działania dziesiątego za lata 2014 i 2015, w związku

¹²³ Dz. U. z 2017 r. poz. 209 ze zm.

¹²⁴ Platforma Operacyjna Zarządzania Kryzysowego.

¹²⁵ Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego.

z powyższym Miasto Legnica prześle tabele korygujące do Marszałka Województwa Dolnośląskiego.

(dowody: akta kontroli str. 703-704, 717, 730, 748, 766, 796-803, 911, 1580-1581, 1586-1590)

Uwaga dotycząca
badanej działalności

NIK zwraca uwagę, że dotychczasowe tempo i efekty działań naprawczych ograniczenia emisji ze źródeł powierzchniowych realizowanych przez Urząd wyraźnie wskazują na ryzyko nieosiągnięcia założonych celów POP w roku końcowym. Na przestrzeni trzech analizowanych lat 2014-2016 z dziesięcioletniego okresu założonego w POP, osiągnięto w skali Miasta Legnicy redukcję wielkości emisji PM₁₀, PM_{2,5} i B(a)P na poziomie odpowiednio 5,54%, 3,50%, 4,07% założonej w POP wartości docelowej. Zatem, przy dotychczasowym tempie realizacji działań naprawczych, osiągnięcie założonych celów nastąpi za ok. 54 i 85 lat w przypadku odpowiednio pyłów zawieszonych PM₁₀ i PM_{2,5} i ok. 73 lat w przypadku B(a)P.

(dowody: akta kontroli str. 796-803)

Pomimo realizacji działań naprawczych w kontrolowanym okresie jakość powietrza na obszarze Legnicy nie uległa wyraźniej poprawie i w dalszym ciągu znacznie przekraczane są średnioroczne poziomy docelowe stężeń dla B(a)P i arsenu oraz dopuszczalna częstość przekraczania w roku kalendarzowym dopuszczalnego poziomu stężeń pyłu zawieszonego PM₁₀. Skala działań dotyczących ograniczenia emisji ze źródeł powierzchniowych jest ciągle niewystarczająca, aby wystąpiła znaczna poprawa jakości powietrza na terenie Miasta. Potwierdzają to zarówno zbyt niskie – w stosunku do planowanych w POP – wskaźniki osiągniętych efektów ekologicznych w latach 2014-2016, a także wyniki pomiarów jakości powietrza prowadzone w ramach monitoringu WIOŚ.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹²⁶ (dalej: „ustawa o NIK”), wnosi o:

- 1) Objęcie systemem zarządzania kryzysowego zagrożeń dotyczących zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego oraz przekroczeń w powietrzu poziomów substancji niebezpiecznych, w szczególności uwzględnienie w PPZK zagrożeń dotyczących zanieczyszczeń powietrza oraz przekroczeń w powietrzu poziomów substancji niebezpiecznych.
- 2) Intensyfikację działań zmierzających do ograniczenia emisji ze źródeł powierzchniowych, w szczególności w zakresie wymiany nieefektywnych źródeł ogrzewania na paliwo stałe w sektorze komunalno-bytowym.
- 3) Wykazywanie w sprawozdaniach z realizacji POP wszystkich realizowanych zadań wpływających na ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza.
- 4) Dokonanie korekty sprawozdań z realizacji POP za lata 2014-2016 o zrealizowane, a niewykazane zadania wpływające na ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza.

¹²⁶ Dz. U. z 2017 r. poz. 524.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

*Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń*

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK we Wrocławiu.

*Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków*

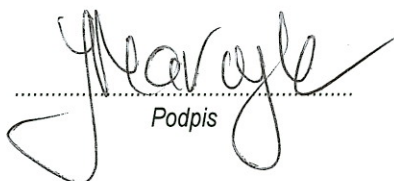
Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Wrocław, dnia 9 lutego 2018 r.

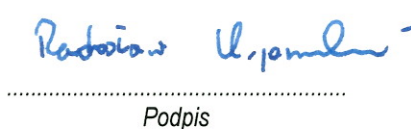
Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura we Wrocławiu
p.o. Dyrektor
Radosław Kujawiński

Kontrolerzy:
Joanna Marczyk
Główny specjalista kontroli państwowej

.....
Podpis

Mariusz Orawczak
Specjalista kontroli państwowej

.....
Podpis

.....
Podpis